

січень • 2014

№01 (160)

УКРАЇНИ

ВІСЬКО

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ,

ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

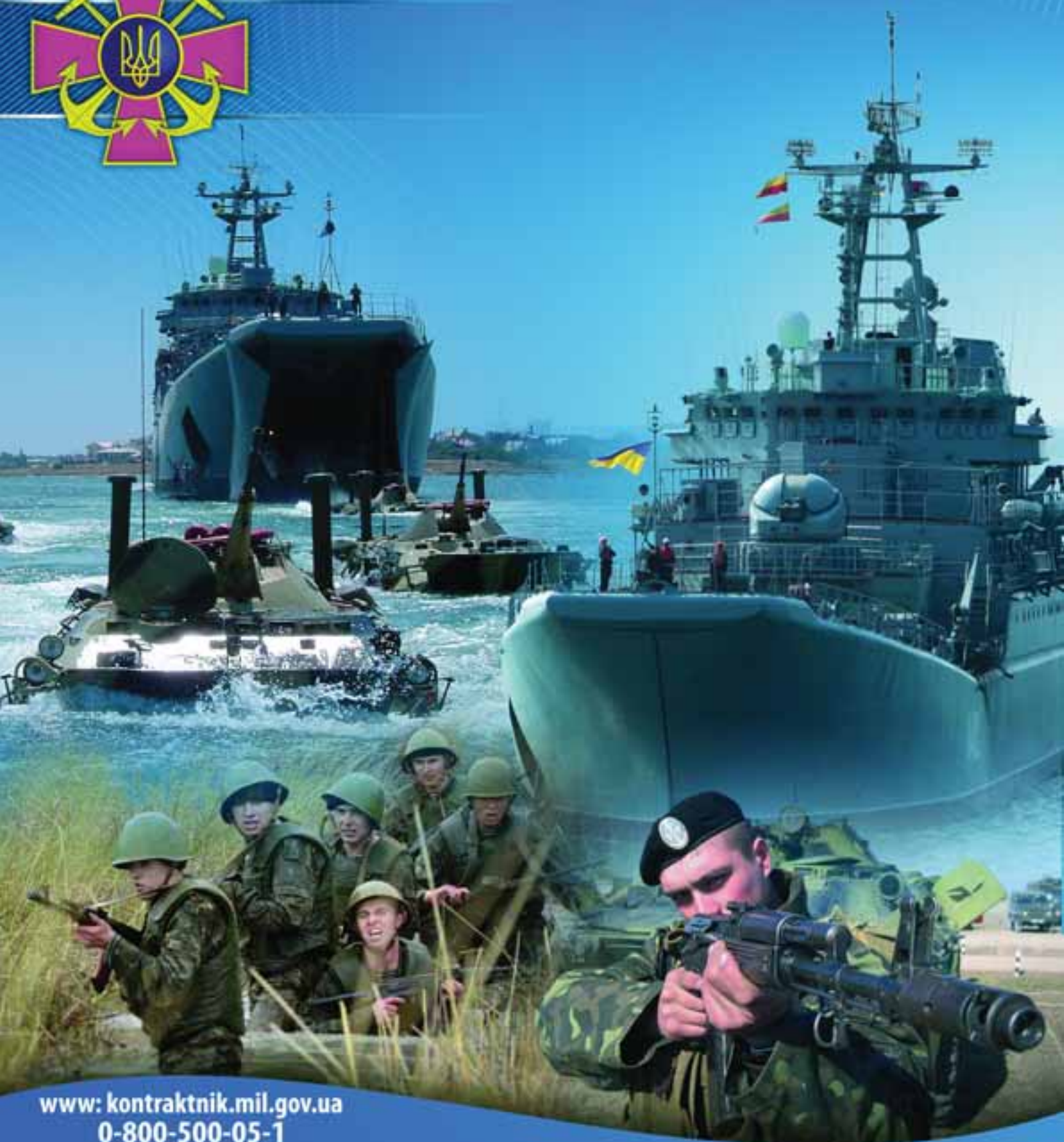

СТРАТЕГІЯ ВИХОВАННЯ

Кадетські класи з військовою підготовкою в Україні стають дедалі популярнішими

**ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА
ЗА КОНТРАКТом
У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ**

www.kontraktnik.mil.gov.ua
0-800-500-05-1
гаряча телефонна лінія

Зміст

ГЕНЕРАТОРИ ІДЕЙ

Інноватика професійної армії 2

ІСПИТ ДЛЯ ПРОФІ

«Вижив» — став інструктором 8

УНІВЕРСАЛЬНА ЧАСТИНА

Контрактний полк
восьмирічної витримки..... 12

У ДЗЕРКАЛІ СОЦІОЛОГІЇ

Де корупції найбільше? 18

АКТУАЛЬНА ТЕМА

«Попередній моніторинг найбільш
ризикових операцій спрацьовує
як надійний антикорупційний
бар'єр» 20

ВИХОВУЄМО ПАТРІОТІВ

Кадети білоцерківської проби 24

АРСЕНАЛ

Якщо КраЗ — «Спецназ» 30

БМП майбутнього:
індійський варіант 30

Армії зайвими не бувають 30

«Погодинний» контракт 31

Календар на 2014 рік:
на варті людського життя..... 32

«Оси» літатимуть довше 34

«Океанський щит» — «Аталанта» 34

Приціл нового покоління..... 35

ВНУТРІШНІ РЕЗЕРВИ

Прибуток — у квадратні метри..... 36

ДЕРЖАВНЕ СВЯТО

Наша соборність 38

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Нотатки про Данію
та її Збройні Сили..... 42

ТЕХНОЛОГІЇ ВОЄН

«Гіперболоїд інженера Гаріна»
на військовій службі 48

АРМІЯ ОЧИМА ДІТЕЙ

Святкові призи
найкращим художникам..... 56

РЕЛАКС

На дивані з «Військом України»..... 60

ПОДВИГ

За честь нації..... 62

8

«ВИЖИВ» — СТАВ
ІНСТРУКТОРОМ

24

КАДЕТИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ
ПРОБИ

48

«ГІПЕРБОЛОЇД
ІНЖЕНЕРА
ГАРІНА»
НА ВІЙСЬКОВІЙ
СЛУЖБІ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник: Міністерство оборони України
Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72

Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
http://www.mil.gov.ua/
© «Військо України», 2014
Підписано до друку: 24.01.2014 р.
Тираж: 18650
Передплатний індекс: 74101

Передплату можна
оформити в усіх
поштових відділеннях
зв'язку

Свідцтво про
державну реєстрацію:
КВ № 827 від
12.07.1994 р.

Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Заступник головного редактора:
Андрій МИРОНЧУК.
Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.
Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО, Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО.
Фотокореспондент: Сергій ПОПСУЄВИЧ.
Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ, Юрій КУЗНЕЦОВ.
Кореспонденти: Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЕВА, Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформагентств і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливі лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Міністр оборони України Павло Лебедєв:

«Плануючи вдосконалення нашого озброєння та військової техніки, передусім ми розраховуємо на високі технології. Помітного прогресу вже вдалося досягти на шляху модернізації існуючих та створення нових зразків стрілецької зброї, а також нових засобів індивідуального захисту військовослужбовців. Уже маємо сучасні системи звукової локалізації пострілу для виявлення ворожих снайперів та артилерійських установок, новий артилерійський снаряд “Квітник”, нові системи ураження броньованих цілей, сучасні тепловізорні приціли тощо».

ІННОВАТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ АРМІЇ

Перехід до мобільної, оснащеної новітніми зразками озброєння та військової техніки, професійно підготовленої армії робить широке використання сучасних технологій, останніх досягнень науки і техніки не просто актуальним, а життєво необхідним.

ВІЙСЬКОВИЙ КОНКУРС НОУ-ХАУ

Важливим етапом у цій роботі є Всеармійський конкурс «Кращий винахід року», який проводиться Центральним науководослідним інститутом озброєння та військової техніки Збройних Сил України (ЦНДІ ОВТ ЗС України) за участю Державної служби інтелектуальної власності України, Державного підприємства «Український інститут промислової власності» і його Філії «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг».

На сьогодні конкурс не має аналогів в інших силових відомствах. Символічно, що у нього потужне історичне коріння. Зокрема відомо, що ра-

дянське оборонне відомство не припиняло його проведення навіть у роки Великої Вітчизняної війни. Виключенням став лише переломний 1943-й. Міністерство оборони України остаточно відродило винахідницький форум у 2007 році й відтоді проводить щорічно.

Головним його призначенням є стимулювання й активізація інноваційної діяльності військовослужбовців і працівників ЗСУ.

Завдяки семи рокам безперервного проведення конкурсу до участі в ньому організатори залучили сотні кулібіних у погонах з різних видів, родів і служб Збройних Сил, військових навчальних закладів. На розгляд комісії Всеармійського конкурсу 2013 року свої розробки представили понад 350 винахідників із 25 військових закладів, частин і структурних під-

«Забезпечення Збройних Сил України озброєнням та військовою технікою буде здійснюватися шляхом модернізації, ремонту та поступової закупівлі новітніх зразків (систем, комплексів) ракет і боеприпасів вітчизняного та іноземного виробництва в рамках відповідних державних цільових оборонних програм, реалізації інноваційних рішень, які можуть бути використані для розвитку нових систем озброєння та військової техніки».

Стратегічний оборонний бюлетень України, розділ «Забезпечення озброєнням та військовою технікою»

розділів Збройних Сил України. Журі прийняло 124 заявки.

Всеармійський конкурс «Кращий винахід року», власне, як і спрямованість самої винахідницької та раціона-

лізаторської роботи, узгоджено з Державною комплексною програмою реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року. Згідно з нею, головною метою військово-

Переможці та організатори Всеармійського конкурсу «Кращий винахід року»

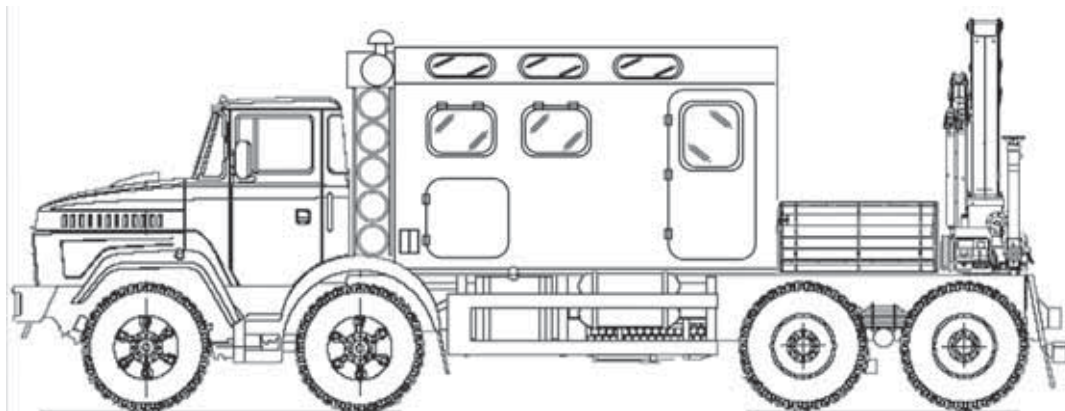

технічної політики визначено підтримання у боездатному стані, насамперед, тих систем озброєння, що складають основу бойового потенціалу. Відповідні й напрямки реалізації зазначеної мети. По-перше, це продовження термінів придатності основних зразків озброєння; по-друге, проведення глибинної модернізації існуючих систем озброєння з використанням новітніх технологій; по-третє, впровадження маловитратних ефективних методів технічного обслуговування і зберігання озброєння. Таким чином, організатори конкурсу зосереджують основну увагу винахідників на проведенні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які дають змогу створювати на їх основі перспективні системи, комплекси, зразки озброєння та військової техніки.

У ЗДОБУТКУ — УНІКАЛЬНІ РІШЕННЯ

За підсумками Конкурсу-2013 організатори відзначили тенденцію до зростання кількості цікавих технічних рішень, заявлених у системі з патентами на корисну модель. Такий підхід дає змогу не засекречувати контент конкурсу й у такий спосіб привертати до нього увагу зацікавлених сторін.

Кращим винаходом 2013 року у номінації «Сухопутні війська» визнали «Пересувну ремонтно-механічну майстерню» відповідального від авторського колективу, ад'юнкта кафедри технічного забезпечення інституту оперативного забезпечення та логістики Національного універ-

**Кращий винахід у номінації
«Сухопутні війська» – пересувна ремонтно-механічна майстерня (відповідальний від авторського колективу підполковник Володимир Дачковський, НУОУ)**

ситету оборони України імені Івана Черняховського підполковника Володимира Дачковського. Як було зазначено, парк рухомих засобів технічного обслуговування і ремонту озброєння та військової техніки виявляє тенденцію до старіння. В основному – це комплекти 1980-х років, які за нинішніми вимогами мають доволі низькі виробничі можливості.

Запропоновану Володимиром Дачковським розробку можна з впевненістю назвати армійською майстернею майбутнього. Вона містить стелажі, виконані у вигляді модулів, комплектування яких здійснюється в залежності від призначення майстерні. Головною новинкою є те, що для заощадження ресурсу роботи силової установки та пально-мастильних матеріалів встановлено джерело нагнітання стислого повітря. При цьому поповнення його ресурсу відбувається під час переміщення майстерні. Також передбачена мож-

ливість підключення до зовнішньої електромережі та пневмережі стаціонарних пунктів технічного обслуговування і ремонту. Для перевезення запасних частин, агрегатів, пально-мастильних матеріалів використовується вантажна платформа, яка відсутня в старих пересувних майстернях. Вантажно-розвантажувальні роботи проводяться за допомогою зручної гідравлічної кран-стріли. Кузов-фургон значно просторіший, що дозволяє збільшити кількість технологічного обладнання, інструменту, крім того, поліпшити умови роботи особового складу.

Перше місце у категорії «Інженерна техніка та боеприпаси» виборов

новітній «Спосіб виготовлення інженерного боеприпасу типу протитанкової міни кумулятивної дії». Його представив старший науковий співробітник ЦНДІ ОВТ ЗС України Микола Сендецький. У своїй роботі він проаналізував досвід застосування інженерних засобів, накопичений у локальних конфліктах останніх років, та дійшов висновку: існуючий рівень укомплектованості ними та їх технічний стан вимагають розвитку. По-перше, це пов'язано з необхідністю радикального скорочення номенклатури мін, сформованої в основному в 60-80-ті роки минулого століття (налічується декілька сотень типів зразків). По-друге, терміни

зберігання низки зразків перевищують гарантійні. По-третє, в останні роки темпи оновлення запасів мін різко знизилися. До того ж всі ці умови накладаються на обмеження і заборони застосування старих мін згідно з міжнародними угодами, доповненими Протоколом

II Женевської конвенції.

Наукова новизна патентів на корисну модель, запропонована Миколою Сендецьким, полягає в розробці принципово нових протитанкових і протипіхотних інженерних боеприпасів. Їх ефективність обумовлена застосуванням високое-

нергетичних вибухових речовин, а також раціональних технічних і конструктивних рішень. За

ремонтні підприємства зіткнулися з проблемою відновлення деяких деталей – операція вимага-

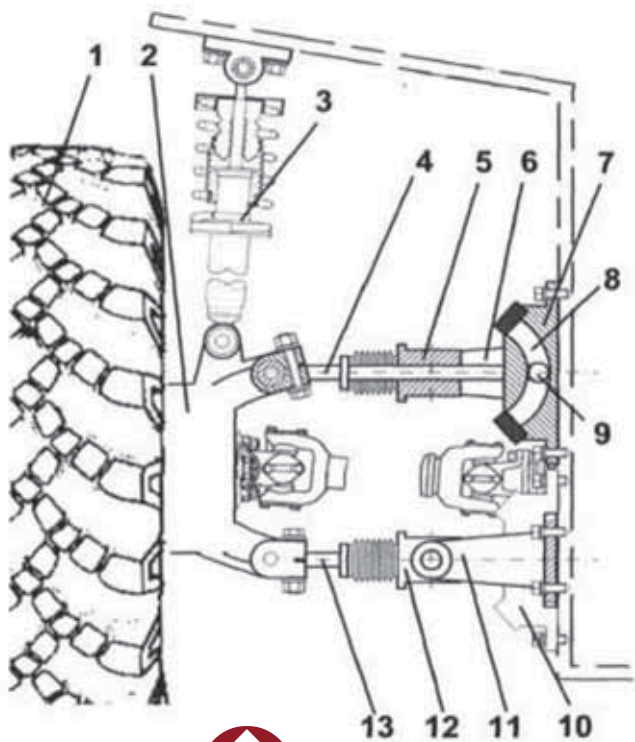
Нестача коштів гальмує розвиток науки та технологій, особливо військового та подвійного призначення. Отже, розвиток інтелектуального потенціалу й охорона інтелектуальної власності стають загальнодержавними проблемами, вирішити які можливо лише за умови співпраці всіх зацікавлених міністерств та органів виконавчої влади.

властивостями ураження та показниками безпеки вони перевищують зразки як наявних у нас на озброєнні мін, так і кращих світових аналогів. Зокрема, у способах їх встановлення, можливостях самоліквідації та дистанційного керування ними.

До найбільш актуальних винаходів, заявлених на конкурс, також відноситься спосіб відновлення зношеної деталі шляхом наплавлення металу замість стертого чи вигорілого. Його представив провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу розвитку ОВТ загального призначення науково-дослідного управління розвитку Сухопутних військ ЦНДІ ОВТ ЗС України, доктор технічних наук, професор Михайло Шишанов. Ще у 2000 році військові

ла великої точності. Тож, взявши за основу спосіб наплавлення, Михайло Шишанов разом з науковим колективом створив установку, яка вирішила це питання і виборолала друге місце у номінації «Матеріально-технічне забезпечення». Зараз ця ідея практично запроваджена на Київському авторемонтному заводі та Державному підприємстві «Житомирський ремонтно-механічний завод». Завдяки їй без проблем відновлюються, наприклад, колінчатий та розподільчий вал автомобільного двигуна. Важливо, що розробка має неабиякий потенціал для вдосконалення. У найближчій перспективі її широке впровадження дасть змогу військовим підприємствам оперативного відновлювати практично весь парк військової техніки.

Ще один винахід, що привернув увагу та виборов третє місце у номінації «Бронетанкова техніка та озброєння», – «Колісний бронетранспортер з удосконаленою підвіскою». На перший погляд, запропоноване науковим співробітником центру імітаційного моделювання інституту інформаційних технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, кандидатом технічних наук підполковником Іваном Даценком ноу-хау майже не відрізняється

Кращий винахід у категорії «Бронетанкова техніка та озброєння» — колісний бронетранспортер з удосконаленою підвіскою (майор Іван Даценко, НУОУ)

нахідництва у Збройних Силах України. Зокрема, як повідомив начальник Центрального науководослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України полковник Ігор Чепков, окрім невеликих премій раціоналізаторам-переможцям (1500-2000 грн), військовим кошторисом не передбачено жодних видатків, які б стимулювали їхню діяльність. Так, як і в попередні роки, у 2013-му не профінансовано ні копійки на витрати, пов'язані з патентуванням заявок на винаходи (корисних моделей) та підтриманням чинності діючих патентів. Відповідна стаття кошторису Міноборони України просто не передбачає таких витрат... Що в підсумку? На жаль, наслідки доволі чутливі, адже брак коштів не дозволяє повною мірою здійснити не тільки заходи, пов'язані

з охороною прав на інтелектуальну власність, але й запровадити дієву систему матеріального і морального стимулювання винахідників, а ще – залучати фахівців МО України з питань охорони інтелектуальної власності до участі у конференціях, семінарах, що проводяться на загальнодержавному рівні, здобувати спеціальну освіту, забезпечувати галузь нормативно-правовою літературою, методичними рекомендаціями та посібниками.

Нині загальна сума витрат на подання заявки на видачу патенту на винахід та підтримання його чинності упродовж 20 років становить для неприбуткової організації приблизно 4 500 грн. Оскільки у статті «Патентно-ліцензійна, винахідницька та раціоналізаторська робота» в кошторисах бюджетних установ відсутній вид витрат на патентування та підтримання чинності охоронних документів,

ця процедура здійснюється за рахунок автора об'єкта права інтелектуальної власності, тобто держава втрачає це право навіть попри те, що винахід створювався під час виконання службових обов'язків. Організатори конкурсу констатують: більшість керівників військових частин і військових навчальних закладів вважають відсутність коштів на патентно-ліцензійну, винахідницьку і раціоналізаторську роботу (ПЛВРР) однією з основних проблем, яка гальмує її розвиток у ЗС України. Водночас, за узагальненими даними, зібраними з департаментів і управлінь Центрального апарату МО України та Генерального штабу ЗС України, видів ЗС України, в середньому на рік для здійснення якісного прориву у цій сфері в армії необхідний не такий вже й недосяжний ресурс: близько 700-800 тис. грн.

Зі свого боку Центральний науково-дослідний інститут озброєння

та військової техніки ЗС України докладає чимало зусиль для популяризації винахідницької роботи у ЗС України. І найвагомішим заходом у цьому плані є проведення того ж Всеармійського конкурсу «Кращий винахід року», який здійснюється завдяки ентузіазму колективу. Окрім цього, його фахівці запровадили курс лекцій з питань інтелектуальної власності слухачам Національного університету оборони України. У ЦНДІ ОВТ ЗС України готують до друку збірники наукових праць інституту, а також статті у військових і

спеціалізованих засобах масової інформації. Водночас є розуміння, що для підвищення ефективності винахідництва цих зусиль недостатньо. Зокрема, як зазначив начальник науково-дослідного відділу інтелектуальної власності та патентно-ліцензійної діяльності ЦНДІ ОВТ ЗС України підполковник Олександр Оністрат, нині очолюваний ним колектив працює у руслі виконання наказу Міністра оборони України від 30 червня 2010 року № 338 «Про внесення змін до Положення про патентно-

ліцензійну, винахідницьку та раціоналізаторську роботу в Збройних Силах України». Серед головних завдань – підвищити дієздатність органів військового управління у сфері винахідницької та раціоналізаторської роботи на всіх рівнях, спрямувати їх зусилля на виконання завдань, поставлених перед ЗС України, підняти престиж винахідників і раціоналізаторів та оцінити їх роль у вирішенні проблем повсякденної діяльності військ. Багато хто сподівається на підтримку командування військових частин у цих питаннях, а разом із цим – на підвищення активності роботи комісій з винахідницької та раціоналізаторської роботи на місцях. Важливо, аби у науково-дослідних установах, військових навчальних закладах винахідникам і раціоналізаторам надавався доступ до сучасного обладнання для виготовлення макетів, дослідних зразків та проведення експериментів. Зрештою найважливіше – подолати відсутність перспективи впровадження винаходів у виробництво.

У цьому сенсі вагомий внесок у розвиток винахідництва минулоріч зробив партнер ЦНДІ ОВТ ЗС України – Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг. На його офіційному сайті відкрита Інтернет-біржа промислової власності. За невеликі кошти будь-який раціоналізатор зможе розмістити тут опис переваг своїх винаходів (корисних моделей, промислових зразків, технічних рішень), створених в Україні. Тексти (до речі, їх подають на трьох мовах: українській, російській та англійській), написані висококваліфікованими спеціалістами та розмі-

щені на спеціалізованій комунікативній площадці, значно підвищують шанс ознайомлення з винаходами зацікавлених виробничників та підприємців. Якщо ж у когось із них виникло бажання застосувати ту чи іншу розробку у виробництві, Інтернет-біржа надасть інформацію для зв'язку з власником патенту.

У РОЗВИТОК ТЕМИ

В епоху динамічного та стрімкого розвитку науки новітні технології суттєво впливають на якість створюваної продукції і військового, і подвійного призначення. На зміну старим матеріалам, що використовуються для захисту, приходять нові, які мають більш досконалі характеристики з міцності. Зокрема, цю тенденцію підтвердила виставка «Зброя і безпека-2013». Стенди, на яких демонстрували продукцію, основу на технічних ноу-хау, привернули найбільшу увагу експертів та відвідувачів. Одну з найцікавіших експозицій представило українське науково-виробниче підприємство «Темп-3000», яке вже впродовж десяти років є провідним виробником засобів індивідуального бронезахисту в Україні. Сьогодні ця компанія успішно освоює бронематеріали на основі надвисокомолекулярного поліетилену. Її інноваційна продукція вже встигла себе успішно зарекомендувати у бойових умовах й була визнана такою, що не поступається, а за деякими параметрами є кращою за відомі іноземні зразки.

Руслан ТКАЧУК

Начальник Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України полковник Ігор Чепков:

«Успішне виконання складних завдань науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які мають на меті створення перспективних систем, комплексів і зразків озброєння та військової техніки, не можливе без активної участі військових винахідників і раціоналізаторів. Саме від них, в умовах недостатнього фінансування, значною мірою залежить удосконалення існуючих і створення нових зразків ОВТ, підвищення якості їх експлуатації. Отож головним призначенням Всеармійського конкурсу „Кращий винахід року“ є оцінка результатів винахідницької роботи в Збройних Силах, стимулювання й активізація винахідницької та інноваційної діяльності військовослужбовців і працівників ЗС України».

«ВИЖИВ» — СТАВ ІНСТРУКТОРОМ

Самотужки «вижити» у зимовому лісі, подолати десятки кілометрів сніговими заметами та чагарниками у повному бойовому спорядженні, на додачу виконати складні навчально-бойові завдання у незвичній обстановці — через все це нещодавно пройшли кращі сержанти-контрактники, аби у підсумку здобути звання інструктора та у подальшому навчати інших таких нелегкій військовій справі

Наприкінці минулого року вперше за період існування українського війська проведено курс підготовки сержантів за новою програмою – «Бойова система виживання воїна». Аналогів їй не було за всі часи незалежності України.

Два місяці поспіль на базі 169-го Деснянського навчального центру випробування в бойових умовах проходили найліпші представники сержантського корпусу підрозділів Військово-Морських Сил і Сухопутних військ Збройних Сил України. А що вже говорити про їхніх наставників – інструкторів-викладачів?! Більшість із них – спецпризначенці, за плечима яких неодноразові тренування на спеціалізованих військових базах армій провідних європейських країн і США, участь у бойових діях та миротворчих операціях.

– Ці курси створювались для того, щоб не просто навчити воїнів виживати у бойових умовах, а щоб створити систему для навчання самих інструкторів з підготовки військовослужбовців за даною програмою, – повідомив заступник начальника управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ ЗС України полковник Георгій Новодерьожкін. – Відверто кажучи, сьогодні в бойових частинах таких фахівців не вистачає. Тож головне подальше призначення випускників подібних курсів – уміти навчати інших. Курсанти-випускники, тобто інструктори, стануть професійними помічниками своїх командирів і навчатимуть підлеглих умінню діяти в особливих умовах.

За словами офіцера, «Бойова система виживання воїна» – це інтегрований курс навчання військовослужбовців, до якого входять тактико-спеціальна, вогнева підготовка та рукопашний бій. Розроблялася програма на основі аналізу систем бойової підготовки армій провідних країн світу. Поряд із цим фахівці врахували окремі особливості, зокрема, кліматичні умови нашої держави, існуючу навчально-матеріальну базу, наявність професійних інструкторів-викладачів і рівень особистої підготовленості сержантів, які пройшли відбір на навчання. Створивши програму підготовки на основі

цих даних, був вперше проведений експериментальний курс.

Вже на початку напружених занять, не витримавши виснажливих навантажень, кілька військово-службовців «зійшли з дистанції». До кінця курсу дійшли найстійкіші воїни. Вінцем їхньої підготовки став триденний комплексний іспит. Він був настільки динамічним, що виконання одного завдання поступово переходило в інше.

На відміну від художніх фільмів, де головний герой бойовика «голими руками», без зброї, долає сотні ворогів, справжній спецпризначенець не вирушає на завдання без належної екіпіровки. Тому досконало підготувавшись, сержанти-контрактники приступили до триденної навчально-бойової роботи.

Розпочалися випробування. Курсанти мали продемонструвати свою майстерність орієнтування на місцевості та знаходження контрольної точки. А далі, за словами важко дихаючого учасника, ще «простіше» – 30-кілометровий марш-кидок у повній бойовій виладці з подоланням психологічної смуги перешкод, захопленням автомобіля та форсування річки. Складності додавала погода. Немов заключивши контракт з організаторами випробувань, вона явила у ті дні температуру повітря до -15 °C. За таких умов хлопцям довелося пересуватися по засніженому лісу,

самотужки добувати їжу й облаштувати табір для відпочинку. Саморобні конструкції, які майстрували з гілок і шматків деревини заkostenілими від холоду пальцями, спеціально встановлювали на висоті один метр. Спати на такій лежанці можна навіть серед болота. І все це курсанти робили скрито, «замітаючи сліди» та використовуючи засоби для маскування.

Наступного ранку випробування проходили колективно. На окремій ділянці маршруту курсант мав винести пораненого товариша з поля бою. Для виконання цієї справи однієї фізичної сили замало. Військовослужбовець повинен правильно накласти пов'язку на імітовану рану та зробити відмітку на тілі пораненого із зазначенням точного часу проведених ним дій. Іспит приймав військовий медик.

Надалі хлопці працювали у парах. За легендою курсанти повинні раптово напасти на ворожого солдата, знешкодити, відібрати зброю та відвести полоненого подалі від сторонніх очей. До речі, противники, ролі яких «пощастило» виконувати місцевим деснянським контрактникам, у разі нападу, мали підняти тривогу за допомогою холостих набоїв автомату та до останнього боротися за власне життя. Але, як показали результати, на це у них не залишилося жодного шансу. Проти вмілих та чітких дій курсантів чинити опір було тяжко.

Чергові випробування стали ще складнішими. Майбутні інструктори були змушені оборонятися від раптового нападу ймовірного противника. Спочатку пішою групою з п'яти осіб, а згодом на техніці курсанти дали відсіч ворогу, що напав із засідки.

– Особисто для мене більшість методів ведення бою є абсолютно новою, – розповів заступник командира розвідувального взводу однієї з частин високомобільних десантних військ Артем Авзієв. – Це запозичення в іноземних армій методики ведення нальотів і влаштування засідок. За час проходження служби у своїй бригаді жодного разу не доводилося стикатися з таки-

Форсування водної перешкоди було для майбутніх інструкторів одним із цікавих елементів фінального іспиту. Тут, окрім навичок та вмінь, потрібно було проявити командний дух та «відчувати надійне плече товариша».

ми ефективними методами ведення бойових дій. Це зовсім інший – набагато вищий – європейський рівень.

На останньому етапі іспиту майбутні інструктори, здійснивши 10-кілометровий марш, дісталися військового стрільбища. Без перерешкоди вони продемонстрували членам екзаменаційної комісії свою вправність у володінні зброєю. Враховуючи те, що цей курс підготовки – особливий, стріляли курсанти теж – по-особливому. Кожен виходив на рубіж одразу з автоматом і пістолетом, маючи при собі кілька споряджених магазинів з набоями. Про порядок використання зброї та враження цілей вони дізнавалися за раптовими командами інструкторів безпосередньо на вогневому рубежі. Для кожного бійця завдання неочікувано змінювалися, тож рішення він мав приймати за долі секунд.

На курсі їх навчили миттєво визначати противника, вражати цілі з пістолета й автомата зі зміною положень: стоячи, з коліна і лежачи. Крім того, всі вправи виконувалися в режимі темпової стрільби за максимально короткий проміжок часу по кількох цілях. Наприклад, вправа «Мозамбік» передбачає лише по одному пострілу «в груди» та «в голову» мішені, «Флеш» – два постріли «в груди». А далі необхідно було рухатися в двійках, прикриваючи один одного.

Коли останній курсант «відстрілявся», воїни рушили до спортивного залу, де на них чекала фінальна частина іспиту – рукопашний бій. Фінал складався з двох компонентів – демонстрації окремих прийомів і трихвилинного повноконтактного бою між курсантами. Слід зазначити, програма ведення рукопашного бою виявилася досить специфічною. Саме для цих курсів її навмис-

но розробили армійські фахівці з фізичної підготовки. Тож не дивно, що ґрунтувалася вона на відомих видах єдиноборств: самбо, боксі, кікбоксингу тощо.

За жеребкуванням кожен міг довести супернику свою перевагу у володінні бойовими прийомами. Переможець визначався за очками, проведенням больового або задушливого прийому, нокаутом або технічним нокаутом.

– До курсу входило все, що потрібно військовому профі особливо у бойових умовах. Половина програми була відведена вивченню спортивного рукопашного бою, інша – використанню підручних засобів: вогнепальної зброї, ножів, саперної лопатки, мотузки. Крім цього, курсанти засвоїли техніку кидків, добивання суперника у найбільш вразливі частини тіла. Завдання солдата у бою – вижити. І ці навички вони отримали. Оскільки

Аби вночі хоч трішки відпочити після тяжких денних випробувань, воякам необхідно було самотужки змайструвати «лежанку», де замість м'якої подушки був рюкзак.

ки ми готували інструкторів, частину часу приділили методичній підготовці, щоб у подальшому вони знали, як навчати своїх підлеглих, – поділився інструктор-викладач з рукопашного бою капітан Андрій Безверхий з Харківського університету Повітряних Сил.

За підсумками фіналу усі 16 військовослужбовців отримали свідоцтва щодо проходження курсу, дев'ятеро кращих – червоні сертифікати зі здобуттям кваліфікації «сержант-інструктор з бойової системи виживання воїна». Абсолютним переможцем кожного етапу іспитів визнано головного старшину 73-го морського центру спеціального призначення Військово-Морських Сил ЗС України В'ячеслава Михайлова. Від імені інструкторів-викладачів він єдиний отримав цінний подарунок – швейцарський багатофункціональний ніж. Фаворит випробу-

вань упевнений, що ця перемога для нього є лише початком нових досягнень. За його словами, універсальний солдат повинен уміти стійко переносити голод і холод, адже терпіння, витримка та спритність – головна його зброя. Саме ці фактори наблизили умови проведення курсу до бойових, тож, щоб стати кращим, необхідно було докласти чимало зусиль. Уже невдовзі найліпший випускник почне навчати інших справжньому мистецтву виживання та перемоги.

Сьогодні, коли Збройні Сили України планово переходять на контрактну основу, конче необхідно особливу увагу приділяти бойовій підготовці юнаків, котрі свідомо йдуть до війська, аби отримати висококваліфіковану військову спеціальність. Тож запровадження даного курсу є одним з головних елементів удосконалення бойового вишколу військовослужбовців-

професіоналів. Із цим погоджуються і випускники перших курсів, які на собі відчули всю ефективність впровадження програми «Бойова система виживання воїна». Більшість із них виявили бажання ще не раз долучитися до подібної бойової програми навчання, а можливо, і до курсів міжнародного значення, аби «помірятися силами» на виснажливих стежках виживання з бійцями армій інших держав.

Що ж, початок закладено. У недалекому майбутньому програма підготовки інструкторів буде впроваджена не тільки у військових частинах. Вже незабаром подібні курси мають з'явитися у вищих військових навчальних закладах. Тож, окрім сержантів і старшин військової служби за контрактом, за даним курсом будуть готуватись і майбутні офіцерські кадри.

Олександр БІРЧЕНКО,
Олег РОМАНОВИЧ

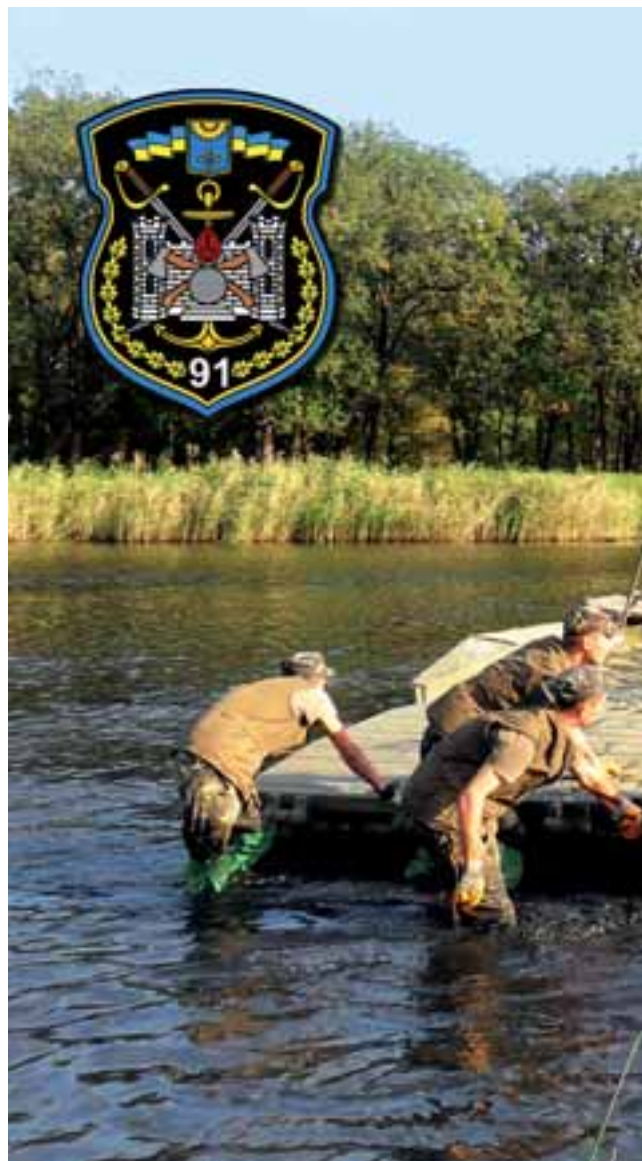
КОНТРАКТНИЙ ПОЛК ВО

Уявити місто Охтирку, що на Сумщині, без військових — просто неможливо. Історично склалося так, що військовий дух був присутній тут у різні часи.

Починаючи ще з 1651 року, на землях цих сформувався слобідський полк, який взяв на себе захист переселенців від кримських і ногайських татар.

Згодом тут розмістився славнозвісний Охтирський гусарський полк, який неабияк освіжив колорит міського життя. Народ тривалий час називатиме його козацьким, бо складався він переважно з українців, а дівчата мрійливо зітхатимуть, коли куряву на вулицях провінціального містечка здійматимуть копита коней бравих молодиків.

У 1974 році свою історію тут розпочала частина інженерних військ.

СЬМИРІЧНОЇ ВИТРИМКИ

Сьогодні – це 91-й інженерний полк оперативного командування «Південь». Його унікальність в тому, що в мирний час він виконує бойові завдання, які нерідко пов'язані з ризиком для життя. Крім того, вже чимало років тут служать виключно військові профі – контрактники, які не раз доводили, що справа захисту Вітчизни – це їхнє покликання.

В тому, що Охтирка – місто красиве і люди тут привітні, можна переконатися лише ступивши на цю землю. На моє запитання, як дістатися до інженерної частини, один літній чоловік охоче відповів: «Вам до “Дачного” треба. Через дві зупинки виходьте і

Підполковник Іван Тищенко,
заступник командира полку:

«Бойова готовність частини підтверджується не тільки екстремальними ситуаціями на мінних полях та воді. Ми не залишаємося осторонь життя людей. Упродовж останніх років були зведені мости у Липово-Долинському районі, що на Сумщині, та Броварському, що на Київщині. Хочеться згадати і про те, як наші військовослужбовці рятували місцеве населення від стихійних лих. Коли територія Охтирського району була відрізана від навколишнього світу і сніг засипав села так, що і швидка доїхати не могла, першими на допомогу прибули саме наші екіпажі. Ми робимо все можливе, щоб громадяни почувалися захищеними».

Понад 70 військовослужбовців 91-го інженерного полку мають досвід розмінування.

праворуч буде полк. Відколи пам'ятаю, все життя була саперна частина і як-не-як наш оберіг!»

Військовою частиною, де панує зразковий порядок, командує полковник Олександр Яковець, який на той час знаходився

на навчаннях в Москві, у Военній академії Генерального штабу ЗС Російської Федерації.

– Невже генералом буде? – питаю його заступника з виховної роботи підполковника Юрія Скорика.

– А чому б і ні? Поганий той солдат, що не мріє стати генералом, – усміхаючись відповідає офіцер під час ознайомчої для мене екскурсії охтирським 91-м...

– Наша військова частина – одна з перших перейшла виключно на комплектування війнами-контракниками. Вісім років тому, коли в інших частинах Збройних Сил України аналогічні експерименти лише стартували, у нас вже тоді вирішили остаточно – майбутнє за професіоналами. І не прогадали. Дехто уже з третім контрактом на руках. Безумовно, цей фактор позитивно впливає на якість виконання повсякденних та бойових завдань, – продовжує тему підполковник Скорик.

І дійсно, у 91-му інженерному полку близько 35 % військовослужбовців служать уже другий, третій і четвертий строки за контрактом. З них беруть приклад молодші і менш досвідчені солдати.

Проходять службу тут переважно меш-

Сержант Сергій Ушаков,
командир відділення ремонтної роти:

канці Охтирки і місцевого району. До такого підходу спонукало саме життя. Як не крути, а служити біля рідної домівки легше, та й витрати дещо компенсуються. Сьогодні в цьому районному центрі середня заробітна плата становить близько 1 700 гривень. Головними конкурентами полку на ринку праці виступають місцеве підприємство «Нафтогаз» та заводи харчової промисловості, тож рівень безробіття в місті незначний. Проте місцеві контрактники у військовій службі бачать свої переваги: гарантоване працевлаштування зі стабільною платнею та кар'єрним зростанням.

Щодо квартирної питання, то воно в Охтирці нічим не відрізняється від інших військових гарнізонів України. У квартирній черзі нині знаходиться більше 100 військовослужбовців. Останнє масове вручення ключів від осель тут відбулося ще у 2005 році. Обіцяли двадцятьок помешкань інженерам у 2012 році, проте зрушити справу з місця так і не вдалося. Будівництво в Охтирці ведеться повільно, відтак існує великий попит на житло. Тож левову частку місячної зарплати, а це понад 850 гривень, контрактники витрачають на оренду жит-

«За плечима маю 13 років військової служби у цій частині. Нещодавно підписав новий контракт. У мене — дружина і донька. Як і в інших родинах десь не вистачає фінансів, але грошове забезпечення поступово збільшується. І це відчутно на бюджеті сім'ї. Маю надію, що в недалекій перспективі отримаю власне житло. Командування полку не залишає контрактників сам на сам з проблемами, тож прагну і надалі бути частиною цього колективу».

Старшина Вадим Сіренко,
інструктор-водолаз:

«Маю 15 років служби в Збройних Силах України і десятки годин, проведених під водою. Так, протягом останніх років ми готували дно під жорсткі металеві опори для мостової переправи довжиною 63 м і шириною 4 м через річку Рать, що на Київщині. Подібні роботи проводили на будівництві дерев'яного мосту через річку Хорол, що на Сумщині. Під водою переправляли танковий підрозділ в селищі Десна та на Київському водосховищі.

Крім відмінної фізичної підготовки, під водою водолаз має діяти впевнено, спокійно і без зайвої метушні. Є у нас і своя «мова», якою ми спілкуємося, перебуваючи під водою, зі своїм страхувальником, який знаходиться на поверхні. Зізнаюся, мова незвична – замість слів ми використовуємо мотузку: якщо смикнути один раз, то це означає «як у тебе справи?», два рази – «перевір запас кисню», три – «виходь на поверхню». Крім мотузки, під водою знадобиться і ніж, про який самі водолази говорять: «Сто разів може бути непотрібним, а на сто перший – життя врятує». Саме за його допомогою під водою можна звільнитися від ліски чи сітки, що плутають руки і ноги, передавляють дихальний шланг.

Чесно скажу, фах водолаза обрав за покликом серця. І вважаю свою професію почесною та однією з найнебезпечніших».

ла. Деякі ж охтирські захисники Вітчизни проживають зі своїми сім'ями у переобладнаних гуртожитках і про власні оселі лише мріють.

Та ці проблеми аж ніяк не впливають на професіоналізм охтирських інженерів, який зовсім не викликає сумнівів. Зараз понад 70 військовослужбовців 91-го інженерного полку мають досвід розмінування, більше 40 із них побували в миротворчих місіях в Анголі, Лівані, Іраку та Косово. Свого часу військові інженери першими прийшли на допомогу у ліквідації наслідків над-

звичайних подій в Артемівську та Лозовій. Групи саперів постійно знаходилися на місцях подій, розшукували і знешкоджували вибухонебезпечні предмети.

Нещодавно загін розмінування повернувся з Новобогданівки, де проводилася остаточна зачистка території колишньої артилерійської бази боєприпасів. Під керівництвом заступника командира полку підполковника Івана Тищенка з лютого по вересень на території площею 233 гектари охтирські сапери підняли із землі понад 100 тисяч вибухонебезпечних предметів.

– За період перебування в Новобогданівці 50 чоловік отримали справжній бойовий досвід. Щодня наші сапери вилучали із землі та зосереджували на спеціальних майданчиках тимчасового зберігання до 200 вибухонебезпечних предметів. Розчищали територію артбази своєю гусеничною та колісною технікою, провели великий обсяг робіт, – згадує нещодавні події Іван Тищенко.

Враховуючи наявність досвідчених фахівців та потужну навчально-матеріальну

Лейтенант Євген Гуска,
командир взводу плаваючих інженерних машин:

«Перший досвід отримав під час командно-штабного навчання "Перспектива-2012". Саме тоді понтонери 91-го інженерного полку, здійснивши рух за маршрутом Охтирка-Черкаське-Десна-Охтирка, виконали поставлене завдання: забезпечили форсування водних перешкод військ "калинових" для подальших бойових дій із "синіми".

У всі часи понтонери були на передовій. Ми допомагаємо різним бойовим підрозділам. Наше призначення – ведення інженерної розвідки, маскуванню техніки та фортифікаційного обладнання району переправи, обладнання й утримання різних видів переправ, надання першої медичної допомоги тощо. Більшість наших військовослужбовців мають досвід цієї роботи, тож з нормативами вправляємося впевнено».

Капітан Віктор Рибалка,
командир інженерно-саперної роти:

«Професія сапера у війську дуже відповідальна. Вміння працювати з боеприпасами різного призначення, знати їх порядок роботи, техніку розмінування і знищення – це дар, даний не кожному. Вислів «Ми потрібні всім і всюди» давно став нашим своєрідним девізом. У 2012 році разом із саперами з Росії та Угорщини розмінували поля на 48-му авіаційному полігоні під Херсоном. У спекотний період літа підняли з піску та знешкодили більше 300 авіаційних бомб. А в 2013 році наші охтирські сапери повернулися з Новобогданівки, де зачистили від небезпечного металу більше 200 гектарів землі. Зараз ми знаходимося в Косово і добре розуміємо – спочивати на лаврах ніколи, смертоносний метал може «спрацювати» в будь-який час, тож треба діяти в ім'я Життя».

базу полку, не випадково вперше в історії цієї частини сформувалася інженерна рота миротворців для подальшої відправки до Косово. Вона налічувала близько 30 людей, серед яких 9 офіцерів. Кістяк миротворчого загону склали саме охтирські сапери. 9 грудня інженерна рота відбула на Балкани підтримувати мир та безпеку.

Сьогодні охтирські миротворці виконують широкий спектр завдань: здійснюють мобільні операції із забезпечення свободи пересування, розмінують місцевість, транспортують і знешкоджують вибухонебезпечні предмети, відновлюють інфраструктуру, проводять будівельні роботи тощо.

Високий рівень професійної і бойової підготовки в частині підтримують завдяки потужній навчальній базі. А вона справді вражає. На території полку діє сучасний електронно-оптичний тир, де військовослужбовці тренуються стрільби за допомогою лазерних променів. Функціонує інтерактивний клас, що дозволяє командирів моделювати обстановку для прийняття рішень без топографічних карт, як кажуть, «в дусі» провідних армій світу. Тож коли підхід професійний – то й результат відповідний.

Перебуваючи на «робочих місцях» інженерів, відчувалося: тут справді згуртований колектив однодумців, який постійно вдосконалює свою бойову майстерність. І якщо дехто скаже, що сапери державі не потрібні, то на це можна відповісти: життя сотень людей, врятованих саперами, варті того, аби ці професіонали залишалися в бойовому строю якнайдовше.

Олег РОМАНОВИЧ

Військовослужбовці 91-го полку завжди готові своєчасно прийти на допомогу місцевому населенню у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

ДЕ КОРУПЦІЇ НАЙБІЛЬШЕ?

У 2013 році Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України провів соціологічне дослідження. Тема – «Стан реалізації у Збройних Силах України державної антикорупційної політики та ефективність роботи командирів, спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції та уповноваженого підрозділу Міністерства оборони України з питань виконання антикорупційного законодавства». З'ясувалося, що військовослужбовці оцінюють рівень корупції у Збройних Силах України у 3 рази нижчим, ніж по Україні.

ТЕНДЕНЦІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Найвищий оціночний рівень корупції зафіксовано під час розподілу постійного житла від Міністерства оборони України (середній бал – 2,78 за 4-бальною шкалою), на другому місці – отримання службової квартири (2,71), на третьому – просування по службі та призначення на посади (2,63).

Корупція найбільш поширена, за даними соціологічного дослідження, у департаментах Міністерства оборони України (22% респондентів вважають рівень корупції там «дуже високим» та «високим»), а також у Тилу Збройних Сил України (думка 20% опитаних). Серед видів Збройних Сил України, за оцінками військовослужбовців, рівень корупції становить: у Сухопутних військах – 10%, Військово-Морських Силах і Повітряних – по 8%. Слід зауважити, що ріст корупції у Збройних Силах залежить від гостроти соціальних проблем, які існують у даній сфері, дефіцитності матеріальних благ і послуг.

У глобальному рейтингу Україна займає стабільно низькі міста

74 місце
з 98 країн – у 2000 році
142 місце
зі 172 країн – в 2012 році

Корупцією в Україні охоплено більшість населення

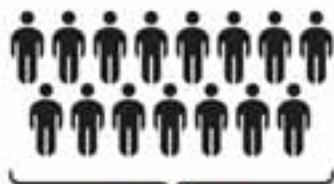
дають хабарі правоохоронним органам

дають хабарі медичним закладам

дають хабарі працівникам сфери освіти

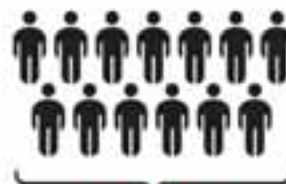
74%

жителів країни не повідомляють про корупційні випадки

24%

жителів країни бояться це робити

63%

мешканців країни вважають, що це нічого не змінить

У світі ставлення до корупції інше, ніж в Україні

ПОНАД 50%

населення готові сповіщати про факти хабарництва

КОРУПЦІЯ – ХАРАКТЕРИСТИКА СУСПІЛЬСТВА

То який на думку респондентів найбільш ефективний засіб боротьби з корупцією? Передусім – це зменшення кількості бюрократичних процедур у Збройних Силах, на другому місці – посилення кримінальної відповідальності за скоєння корупційних діянь, на третьому – правова підготовка військовослужбовців. Позитивом у цьому контексті виступають дані про те, що інформування особового складу відносно антикорупційної тематики у військах проводиться регулярно. Принаймні це підтвердило 89% опитаних.

«Попередній моніторинг найбільш ризикових операцій спрацьовує як надійний антикорупційний бар'єр»

Діюча нині система організації та взаємодії в роботі з питань запобігання і протидії корупції у Міністерстві оборони та Збройних Силах України сформувалася лише в 2013 році. Уже сьогодні наслідки цієї діяльності позитивно оцінюються відповідними державними відомствами та міжнародними організаціями, і навпаки, з острогою сприймаються тими, хто плутає особистий гаманець із державним.

Тож з якими результатами завершила рік служба внутрішнього аудиту? Які завдання стоять перед нею у 2014 році? Про це та інше розповідає заступник директора департаменту – начальник управління з питань запобігання та виявлення корупції Департаменту внутрішнього аудиту та фінансового контролю Міністерства оборони України підполковник юстиції Олександр В'язовченко.

– Боротьба з корупцією у Збройних Силах України велась і раніше, але значною мірою цю роботу стало помітно тільки у 2013 році. Чим це зумовлено?

– У 2013 році у складі Департаменту внутрішнього аудиту та фінансового контролю Міністерства оборони України відбулося вдале об'єднання структур, що відповідають за ефективність управління фінансовими ресурсами, зі структурами, що опікуються організацією та контролем заходів із запобігання і виявлення корупції. У цьому ми, у першу чергу, завдячуємо надійній підтримці антикорупційної програми з боку вищого керівництва оборонного відомства. Міністр оборони України Павло Лебедєв, зокрема, з першого дня свого призначення спрямував діяльність військового відомства на подолання корупції у фінансово-бюджетній, господарській та економічній сферах Збройних Сил. По-перше, системно запобігати порушенням законодавства та корупційним проявам. По-друге, виявляти порушення, забезпечувати їх усунення й притягувати до відповідальності винних осіб. І, по-третє, будувати атмосферу доброчесності у військових колективах, тобто створювати такі умови, у яких особа, уповноважена на виконання функцій держави, залишалася б професійно порядною та правосвідомою.

– Тож яким чином реалізуються завдання Міністра оборони України? Зупиніться, будь ласка, докладніше на способах мінімізації корупції у Збройних Силах.

– Наш Департамент запровадив принципово новий вид діяльності – проведення попереднього моніторингу

найбільш ризикових операцій. Це було зроблено вперше. І не лише в історії Міністерства оборони України. Зазначу, що така діяльність і сьогодні є революційною для інших центральних органів виконавчої влади.

Суть попереднього моніторингу полягає в тому, що в режимі реального часу здійснюється контроль за операціями і процесами від їх початку на центральному рівні (документально обґрунтовуються проекти управлінських рішень щодо закупівель, оплати рахунків, умов проектів договорів тощо) до їх завершення на рівні конкретної військової частини (перевіряються реальність і обґрунтованість планових показників, виконання договорів, відображення операцій у бухгалтерському обліку, здійснюється фактичний контроль за кількістю, ціною та якістю поставлених послуг).

Завдяки впровадженому механізму з липня 2013 року військові аудитори запобігли фінансовим порушенням на суму – 92,7 млн грн. Зокрема, не допущено заниження на 35 млн грн вартості майна, що готувалося до реалізації, і водночас – завищення на 20,4 млн грн від очікуваної вартості предметів закупівель. Також

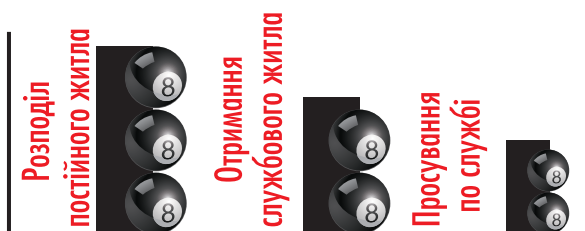

завчасно зупинено перерахування 23,8 млн грн на заходи, в яких не було потреби; необґрунтовану оплату 9,5 млн грн кредиторської заборгованості; зайві витрати у сумі 2,9 млн грн у сфері капітального будівництва; постачання неякісних пально-мастильних матеріалів і котельного палива вартістю 1,1 млн грн.

Окрім цього, у минулому році зусиллями внутрішніх аудиторів відшкодовано 40,1 млн грн виявлених втрат, до правоохоронних органів передано матеріали на 131,7 млн грн збитків. Загалом, за результатами контрольних заходів прийнято 723 управлінських рішення. До відповідальності притягнуто 1028 посадовців, у тому числі до дисциплінарної – 531, матеріальної – 497. Із займаних посад звільнено 53 особи. Отож, попередній моніторинг стає реальною і дієвою перешкодою для скоєння корупційних правопорушень.

– Міністр оборони затвердив Програму реформування і розвитку Департаменту внутрішнього аудиту та фінансового контролю на період 2013-2014 роки. Що саме передбачає цей документ?

– У минулому році наші фахівці вперше провели роботу щодо антикорупційного аналізу діяльності Міністерства оборони України. Її підсумком ста-

Сфери ризику з найбільшим коефіцієнтом корупції

ло опрацювання зазначеної Програми. Визначено 11 сфер, які за видами діяльності потенційно пов'язані з високими корупційними ризиками. Нині військові аудитори вже піддали системному аналізу 9 сфер. В результаті вони викрили існуючі корупційні схеми, а Павло Лебедев прийняв необхідні рішення про їх викорінення й організацію відповідного контролю щодо безумовного виконання цих завдань. Зокрема, антикорупційний аналіз здійснено у наступних сферах: відчуження та реалізації військового майна; закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти; утилізації компонентів ракетного палива, ракет та боеприпасів; постачання до Збройних Сил України пально-мастильних матеріалів і котельного палива; забезпечення речовим майном; орендних відносин; лазне-прального, медичного та санаторно-курортного забезпечення.

– Ця робота мала суто теоретичні результати з виявлення злочинних схем чи спиралась на реальні дослідження?

– Безумовно, поруч з докладним вивченням усієї нормативно-правової бази зазначених сфер наші фахівці у рамках проведеного антикорупційного аналізу запобігли фінансовим порушенням на суму 92 млн грн. Так було зупинено перерахування 5 млн грн на заходи, які не мали обґрунтованої потреби; попереджено завищення очікуваної вартості державних закупівель на 9,1 млн грн; досліджено 42 договори на відчуження військового майна загальною вартістю 70,57 млн грн, а також не допущено реалізацію активів за заниженою вартістю на суму 5,22 млн грн.

Більше того, здійснювався системний моніторинг діяльності комітетів та комісій Міністерства оборони України, зокрема з конкурсних торгів, відбору кандидатів на заміщення вакантних посад державних службовців, контролю за розподілом житла в гарнізонах Збройних Сил України та інших. Також організовано цілодобове функціонування телефонної «гарячої лінії» (нині номери її телефонів розміщені на веб-сайті Міністерства оборони України).

– Департамент фінансового аудиту та внутрішнього контролю разом з Військовою службою правопорядку є частиною загальнодержавної системи протидії корупції. А як здійснюється взаємодія з іншими відомствами, зокрема Генеральною прокуратурою України?

– Наш департамент разом з Генеральною прокуратурою проводив спільну роботу щодо припинення корупційних схем, пов'язаних із розкраданням вій-

ської техніки і майна на складах, базах, в арсеналах та військових частинах. Так, здійснено 48 спільних перевірок об'єктів незавершеного будівництва на законність використання земель Міноборони. У зв'язку зі скороченням і реформуванням Збройних Сил України особливої актуальності набула робота щодо перевірки стану збереження майна та земельних ділянок вивільнених військових містечок, забезпечення їх належної охорони. Нагадаю, на сьогодні у нас – 1 788 військових містечок, із них вивільнених – 429.

– Наскільки інтенсивно використовується досвід, накопичений у сфері викорінювання корупції в оборонних інституціях інших країн? Які перші позитивні результати?

– У 2013 році Міністерство оборони України приєдналося до нещодавно започаткованої програми Ініціативи НАТО з розбудови доброчесності, цілісності та прозорості оборонних і безпекових інституцій у рамках Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Європи. На базі Національного університету оборони України за участю міністерства оборони Великої Британії та представників міжнародної організації «Transparency International» у форматі Плану заходів «Партнерство заради миру „Відкритий уряд“» запроваджено перший національний курс з підготовки фахівців у галузі запобігання та протидії корупції. Під головуванням Міністра оборони України 13 вересня 2013 року відбулося засідання Спільного координаційного комітету щодо діяльності іноземних радників при Міністерстві оборони України та Генеральному штабі Збройних Сил України. На ньому розглянули питання про запобігання та виявлення корупції у сфері оборони, основні ризики і виклики у цій галузі, а також напрями залучення міжнародної допомоги для побудови доброчесності в оборонних інституціях. Заслугове на увагу доручення Павла Лебедева щодо опрацюван-

ня питання доцільності створення на базі Національного університету оборони України Центру передового досвіду НАТО (Center of Excellence) з протидії корупції та побудови доброчесності в оборонних інституціях. Мова йшла і про поширення такої практики на інші військові навчальні заклади.

– Що заплановано зробити у 2014 році?

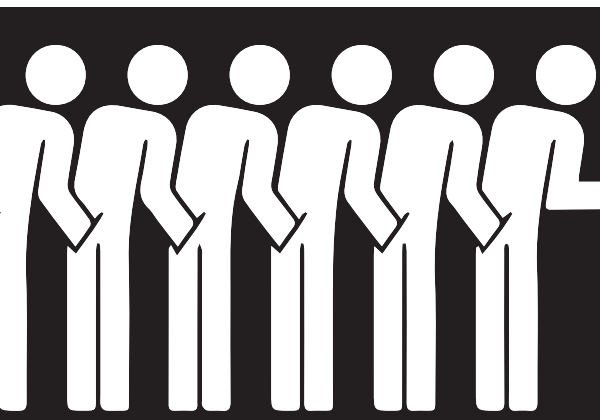
– По-перше, подальшого удосконалення потребує нормативно-правова база запобігання та виявлення корупції. Зокрема, наказом Міністерства оборони України передбачено визначити систему організації та координації діяльності з питань запобігання і протидії корупції у Міністерстві оборони України. Необхідно уточнити коло повноважень, завдань і функцій Військової служби правопорядку в роботі щодо виявлення та припинення корупційних правопорушень.

По-друге, варто посилити контроль за практичним виконанням рекомендацій стосовно припинення виявлених корупційних схем, а також проводити подальший моніторинг корупційно-загрозливих сфер діяльності з метою упередження виникнення нових методів привласнення державних коштів.

По-третє, відповідно до вимог чинного законодавства у 2014 році уповноваженими підрозділами з питань запобігання та виявлення корупції вперше буде проведено аналіз декларацій на відсутність ознак конфлікту інтересів.

І наостанок хочу зазначити, що у 2014 році нас і надалі чекає кропітка робота у боротьбі з корупцією, цим ганебним явищем, яке руйнує державу та принижує кожного громадянина, вимушеного захищати свої інтереси на основі «тіньових стосунків» із чиновником. І ми всі несемо відповідальність за результат цієї боротьби.

Записав Руслан ТКАЧУК

КАДЕТИ БІЛОЦЕРКІВСЬКОЇ ПРОБИ

У нашій державі налічується чимало гарнізонів, існування яких свого часу так чи інакше залежало від життєдіяльності «військової машини». І раніше, і дотепер сама атмосфера життя у цих населених пунктах просякнута військовими традиціями. Навіть попри те, що часи змінилися і нині наше військо далеко від кількісних показників 22-річної давнини, патріотичні та армійські традиції у цих містах і містечках не просто живуть, а й неабияк розвиваються.

Одним з таких є Біла Церква. Свого часу це місто без перебільшення вважалося мілітарною столицею Київської області. Не беруся точно сказати, з яким ще районним центром по насиченості військами воно могло конкурувати, але напевне знаю, що на початку 90-х у гарнізоні нараховувався не один десяток військових «організмів». Механізована дивізія, полк стратегічних бомбардувальників, ракетна бригада, авіаремонтний завод... Місто називали військовим і воно справді таким було.

Але зараз мова не про мілітарне минуле цього краю, а про те, як тут дбають про виховання юних патріотів та захисників своєї держави. Справжнім локомотивом цієї справи є Білоцерківська гімназія № 2, де діють військово-гімназійні класи. Сюди набирають хлопчаків, які у подальшому не просто опановують шкільну програму, а готуються до майбутнього дорослого життя.

**«Немає нічого
сильнішого, ніж ідея,
час якої прийшов...»**

Саме ці слова Віктора Марі Гюґо – французького письменника,

драматурга, поета, публіциста та громадського діяча – стали своєрідним девізом для директора експериментального навчального закладу всеукраїнського рівня Білоцерківської гімназії № 2 Анатолія Плешакова та його однодумців, коли десятиріччя тому вони започатковували кадетський рух у місті над Россією.

Ідеєю роздільного виховання хлопчиків та дівчат Анатолій Васильович перейнявся досить давно. Ще на початку 90-х років на одному з педагогічних з'їздів він став учасником дискусії педагогів і психологів щодо цієї проблеми. Пізніше – у 2000-х – неодноразово обмінювався досвідом з колегами у країнах Європи. У Німеччині, зокрема, почув не надто схвальні відгуки про виховання українських чоловіків. Саме тоді й зрозумів: потрібно щось робити...

– Історія педагогіки свідчить, що лише починаючи з 50-х років XX століття навчання хлопчиків і дівчаток стало спільним. Але що ми отримали від цього? Масу колосальних проблем, найкричуща серед яких – величезна кількість розлучень, неповні сім'ї тощо.

Тому на часі важливість філософії роздільного виховання хлопців і дівчат. Приміром, дівчинка у 10 років уже має сформований жіно-

чий світогляд. Хлопчик, тим часом, все ще залишається дитиною. Саме в цей період у якості друга і радника йому необхідно мати батька – авторитетного чоловіка. Які цінності протягом кількох наступних років він вкладає у душу та свідомість дитини, таким його син і виросте, – пояснює директор Білоцерківської гімназії № 2.

Справді, якщо пригадати історію, то можна побачити суттєві зміни, які відбулися у народній освіті, особливо після 1918 року. Саме у той період ліквідували так звані класово-станові навчальні заклади: кадетські корпуси, ліцеї, духовні та епархіальні училища, семінарії тощо. Школу було відокремлено від церкви й започатковано спільне навчання хлопчиків і дівчаток. Таке нововведення мало на меті усунути нерівність між чоловіком і жінкою.

Як показало подальше суспільне життя, зокрема в Україні, це не принесло користі. Скоріше навпаки. Так, за даними Всеукраїнського перепису 2001-го та вибірових досліджень 2008-2011 років, кожна п'ята сім'я з дітьми (21,7%) у нас є неповною. Тобто хлопчики-підлітки в таких родинах виховуються переважно мамами або бабусями. Навряд чи цей процес протікає гладко й ідеально. Слід урахувати й

те, що наведені цифри є офіційними. Реальна ж статистика, скоріше за все, є у рази більшою.

Всі ці передумови стали ніби прологом до експерименту щодо відкриття у Білій Церкві військово-гімназійних класів. Тоді, у 2004 році, ініціативу Анатолія Васильовича підтримали члени місцевого клубу офіцерів «Честь», серед яких голова Ради цієї організації полковник Валерій Забарський, тодішній народний депутат від Білоцерківського виборчого округу генерал-полковник Дмитро Рудковський, один з колишніх командирів 72-ї механізованої дивізії генерал-полковник Петро П'ятибрат, а також представники місцевої влади.

— На той час ми стали першими в Україні, хто створив військово-гімназійні класи. Звісно, не все виходило гладко, оскільки нам не було з кого брати приклад, переймати досвід тощо. Але з іншого боку, і цьому треба віддати належне, оригінальний формат ми таки створили, — з гордістю констатує Анатолій Васильович.

Підтримати ідею білоцерківців тоді погодилися не всі. Скептики із числа представників Міністерства освіти, влади та місцевих педагогів виражали сумнів. Мовляв, навіщо вкладати сили і втрачати час, якщо все це — лише експеримент?

Тим часом навкруги ідеї сформувався певний кістяк. Оскільки Біла

Церква завжди вважалася військовим містом, відшукати офіцерів-вихователів із запасників, які б погодилися працювати з дітьми, виявилось нескладно. Нині в гімназії працюють шість офіцерів-вихователів, серед яких двоє — учасники бойових дій. Підполковник запасу Андрій Демид, наприклад, свого часу брав участь у миротворчій Місії ООН у Сьєрра-Леоне. Пізніше разом зі своїм бойовим побратимом — підполковником запасу Сергієм Кирилюком — входив до складу національного контингенту ЗС України Багатонаціональних сил в Іраку. Їм, а також іншим офіцерам і педагогам, залишалося просто вірити в успіх розпочатої справи.

Не «ламати», а направляти в потрібне русло

Вже з першого року функціонування військово-гімназійних класів сюди зачастили делегації з інших міст України: Києва, Черкас, Хмельницького... Ще через кілька років стали надходити дзвінки від батьків з інших регіонів з проханням зарахувати дітей. Але, на жаль, через відсутність інтернатної форми навчання їм доводилося відмовляти. Та заради навчання дитини багато хто з батьків змінив навіть місце проживання, придбавши

або винаймаючи у Білій Церкві квартиру. Це представники Криму, Закарпаття, Київщини та інших регіонів.

Постає цілком логічне запитання: чому з'явився такий інтерес? Тим паче, що нині в Україні успішно діють 17 ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою. Вони розташовані практично у всіх регіонах, тож за бажання цілком можна обрати будь-який з них.

Справа у тому, що до ліцеїв набирають 15-16-річних підлітків. Це уже той вік, коли юнак — майже сформована особистість. Привчаючи до військового порядку та дисципліни, його певним чином доводиться «ламати». Інша справа з хлопчиком. Це свого часу підтвердив і начальник Московського суворовського військового училища у 2006-2009 роках генерал-майор Андрій Нечаєв. Перебуваючи з візитом у Білоцерківській гімназії № 2, він, зокрема, сказав: «Ви дуже правильно зробили. Адже направити у потрібне русло 10-річного хлопчика значно легше. Причому без психологічної шкоди для нього самого».

Важко не погодитися із цією думкою. Адже, дійсно, у ранньому віці хлопцям легше прищепити почуття відповідальності за себе й товаришів. У дитинстві також простіше звикати до дисципліни та самоорганізації. Тож чимало батьків — переважно мами-одиначки або опі-

куни, які виховують дітей-сиріт, — відразу після закінчення початкової школи прагнуть віддати сина чи онука до військово-гімназійного класу, де він носитиме форму, погони, де з ним системно працюватиме офіцер-вихователі, навчаючи дисципліні та відповідальності.

— У нас є кадетський клас, де кількість дітей такої категорії становить 70%. Не буду кривити душею, він досить проблемний. Чесно кажучи, деякі педагоги відверто недолюблюють мене за те, що, відбираючи дітей до кадетських класів, ми віддаємо перевагу саме неповним або неблагополучним сім'ям, — зізнається директор гімназії Анатолій Плешаков.

Проте офіцери-вихователі, як ніхто інший, розуміють директора. Адже за власним досвідом знають: який би призовний контингент не отримав командир, його підрозділ все одно має виконати поставлене завдання.

— Я знав, куди йду працювати. Знав, що з дітьми, м'яко кажучи, не завжди легко. Але з армійського досвіду засвоїв: домогтися прихильності цієї різношерстної хлопчачої аудиторії можна буде лише особистим прикладом. Тож щойно мені доручили клас, на роботу приходив не о дванадцятій, як вимагають від офіцера-вихователя, а був з дітьми щодня від самого ранку, аби не втратити важливих виховних моментів, — ділиться

досвідом офіцер-вихователі майор запасу Олександр Греченюк.

Звання «кадет» зобов'язує

Вже через місяць батьки помітили результати роботи офіцера. Їхні діти стали більш стриманими, виваженими, чемними...

— Сама форма значно дисциплінує наших хлопців. Я дуже радію з того, що мій Дмитро завжди підтягнутий, охайний, слідує за чистотою однострою та взуття. Адже його ровесники у такому віці зазвичай не приділяють цьому уваги, — говорить мама кадета-шестикласника Тетяна Гавриленко.

За її словами, перший їхній візит до гімназії співпав з виїздом старшокласників на полігон. Дмитро із захопленням дивився, як вони збираються. Саме тоді Тетяна Вікторівна зрозуміла, що відмовляти сина від навчання у військово-гімназійному класі марно.

Загалом у закладі навчаються з п'ятого по дев'ятий. Але на кожній «паралелі» один клас — кадетський, укомплектований лише хлопцями. Поки що виключення становить набір 2012 року. Тоді бажаних стати кадетами було стільки, що керівництво гімназії мусило сформувати два спеціалізовані класи із перевищенням нормативів — майже по три десятки дітей у кожному.

Аби потрапити сюди на навчання, лише батьківської заяви замало. Зарахуванню передують відбірковий конкурс. Офіцери-вихователі проводять співбесіди, діти складають тести з математики й української мови. Обов'язковими є також медична комісія та залік з фізичної підготовки: підтягування на поперечині, віджимання від підлоги, біг та стрибок у довжину. В середньому конкурс складає 2 учні на місце.

Напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці біля Вічного вогню у білоцерківському Парку Слави «новобранці» складають урочисту обіцянку кадета. Навчаються вони за спеціальною програмою. У першу половину дня, як і зазвичай, опановують шкільні дисципліни. Пообіді у визначені дні відвідують місцеву спортивну школу, з якою укладена відповідна угода. Зокрема, секції плавання, фехтування, стрільби та боротьби. Крім цього, займаються ігровими видами спорту, музикою, танцями. В інші дні офіцери-вихователі проводять з кадетами заняття зі статутів Збройних Сил України, стройової, фізичної підготовки або допомагають виконувати домашнє завдання.

— Від звичайного класу військово-гімназійний відрізняється тим, що тут постійно присутній дух змагання, який не дозволяє хлопцям лінуватися. І якщо допустити слабину, першість обов'язково отри-

Мрія стати кадетом
(з учнівських творів)

Євген Засуха:

«У майбутньому я хочу стати військовим. Кадетський клас буде першою сходинкою до моєї мрії...»

Михайло Денисенко:

«Шлях до патріотизму мені відкрив мій кадетський клас. Я готовий віддати життя за мою Батьківщину».

Руслан Гунько:

«Бути патріотом – нелегко. Це мужність, це справжня чоловіча справа. Мій клас – моя дорога в майбутнє».

має хтось інший. Навіть якщо мій син не стане військовим, принаймні такі поняття, як честь і гідність, йому будуть притаманні, а це, я вважаю, дуже важливо, – говорить мама кадета-п'ятикласника Олена Ферт.

Цикл навчання військовим дисциплінам чимось схожий на армійський. Спочатку кадети вивчають свої обов'язки, статuti, матеріальну частину стрілецької зброї та вправляються у стройовий підготовці. До кінця навчального року в кожному з них уже вимальовується досвідчений «новобранець», тож саме час спробувати їх на полігоні.

Відповідно до укладеної з командуванням 72-ї окремої механізованої бригади угоди, у червні хлопчики кілька днів проводять на військово-польових зборах, організованих на полігоні частини. Тут все, як у справжній армії: знайомство з бойовою технікою, зброєю, тактичні заняття, перший власноруч виритий окоп, перший постріл зі справжнього автомата Калашникова, дуже смачна та запашна солдатська каша і міцний сон у наметах після виснажливого дня.

– Минулого літа польовий вихід для білоцерківських кадетів став особливим. Ще б пак! Разом з ними на полігоні займалися ліцеїсти Київського військового ліцею імені Івана Богуня. Тож хлопцям довелося постаратися, аби показати, що і зброю добре знають, і вміють дружно вітатися, і гарно пройти урочистим маршем та з піснею, – розповідає старший офіцер-вихователь підполковник запасу Андрій Демид.

Справжньою родзинкою гімназії та й міста загалом є кадетський духовий оркестр. Юні музиканти у формі – постійні учасники всіх загальноміських заходів. Тож, аби «тримати марку», на репетиції збираються навіть під час канікул.

Віднедавна у хлопців з'явилося нове, не менш цікаве захоплення. Голова Ради офіцерів клубу «Честь» Валерій Забарський домовився з керівниками місцевої кінно-спортивної секції про те, щоб їй могли відвідувати й кадети. Отож тепер вони можуть вважати себе ще й справжніми кіннотниками. Найвправнішим доручають виступати на конях під час загальноміських заходів.

Суспільна та громадська діяльність білоцерківських кадетів вий-

шла далеко за межі міста. Упродовж останніх років, наприклад, вони беруть участь у пошуковій роботі. Зокрема, неодноразово відвідали в урочище «Зелена брама», де влітку 1941 року під час кровопролитних боїв у Кіровоградській області потрапили в оточення та мужньо зустріли смерть бійці з'єднань 6-ї і 12-ї армій Південно-Західного та Південного фронтів. За знайденими там жетонами старшокласники намагаються відшукати родичів загиблих: вивчають документи, ведуть перепишу тощо.

Їхні старання у різних змаганнях, конкурсах, вікторинах відзначені багатьма кубками та грамотами, які прикрашають фойє гімназії. Кадети неабияк пишаються своїми надбаннями та увагою до себе, втім не зазнаються, завжди і всюди поводяться стримано та виховано.

Як бачимо, Білоцерківська гімназія № 2 виконує чималий об'єм роботи щодо військово-патріотичного виховання молоді. Інша справа, що чиновники різних рангів ніби не помічають старання педагогічного колективу. Військово-гімназійні класи продовжують вільно «дрейфувати» у морі інших освітянських проблем.

Не дивлячись на те, приміром, що з кожним роком кількість кадетських класів у інших регіонах держави лише збільшується, досі відсутня єдина нормативно-правова база, яка регламентує їхню діяльність. Не затвердило Міністерство освіти й Положення про офіцерів-вихователів. Відтак у їхній трудовій книжці стоїть запис: «вихователь групи продовженого дня».

– У нашому внутрішньому користуванні усі необхідні документи є. Але ж вони не затверджені у відповідному порядку. Тим часом, окрім положення про військово-гімназійні класи, потрібно обов'язково законодавчо закріпити статус кадета. Аби визначити його права й обов'язки, засоби заохочення та покарання, – говорить директор Білоцерківської гімназії № 2.

Військовим можеш ти не бути, а патріотом — мушиш

За час існування військово-гімназійні класи Білої Церкви випустили близько 200 кадетів. Із них

вчаться на офіцерів чи набувають професію, пов'язану із державною службою або силовими відомствами, близько 50. Чимало білоцерківців є і серед ліцеїстів Київського військового ліцею імені Івана Богуна. У кадета-шестикласника Бориса Деева, наприклад, там навчаються два старших брати – Володимир та Михайло.

Загалом білоцерківські кадети без проблем вступають і до інших престижних вишів країни таких, як Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Харківський національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Національний університет «Одеська юридична академія» тощо.

Звідусіль про них надходять лише добрі відгуки. Передусім за добре виховання. Власне це і ставлять на перший план у своїй роботі педагоги та офіцери-вихователі.

– Ми не маємо за мету орієнтувати хлопців виключно на службу в армії. Головне – вони мають вирости порядними, патріотично налаштованими людьми, здатними зробити успішний внесок у розвиток своєї країни, – резюмує старший офіцер-вихователь Андрій Демид.

Пригадується відомий російський серіал «Кадети». Він зробив відомими багатьох своїх героїв: Максима Макарова, Олександра Трофімова, Іллю Сініцина, Степана Перепечка, Андрія Левакова, Іллю Сухомлина, Олексія Сирнікова, Кирила Соболева. Ці хлопці хоч і різні, проте, у разі необхідності, готові до самопожертви. Але на відміну від них, для білоцерківських хлопчаків кадетство – не серіал. Це їхня справжня школа життя, яку вони мають пройти достойно.

Сергій БАСАРАБ

УКРАЇНА

ЯКЩО КраЗ – «СПЕЦНАЗ»

Наприкінці 2013 року Збройні Сили України отримали перші три автомобілі КраЗ «Спецназ» колісної формули 4x4. Цей всюдихід був прийнятий на озброєння у 2011 році. Новинка призначена для заміни застарілих Урал-4320, КамАЗ-4310 та їхніх модифікацій, а також для підвищення рівня уніфікації військової автомобільної техніки і бойової готовності військових частин видів ЗСУ.

«Спецназ» – універсальний повнопривідний автомобіль високої прохідності, розрахований для перевезення особового складу армійських частин, підрозділів особливого призначення та миротворчих сил ООН, а також для буксирування гарматних систем калібром до 152 мм, автотранспортних і спеціалізованих причепів по всіх типах доріг та бездоріжжю.

В автомобілі встановлений силовий агрегат, до складу якого

входять ярославський мотор ЯМЗ-238 ДЕ2 потужністю 330 к.с., одноступеневе зчеплення MFZ-430 і збільшена 9-ступенева коробка перемикачів компанії «Eaton Fest Gear». На даху кабіни з правого боку є люк, пристосований для установки автоматичної стрілецької зброї. Крила і капот машини мають протиковзке покриття.

«Спецназ» уже заслужив високі оцінки фахівців та офіцерів іноземних армій. Зокрема, представник збройних сил Російської Федерації – аташе з питань оборони Посольства РФ в Україні полковник Андрій Баранов зазначив, що автомобіль – потужний, а оснащення його кабіни спеціальним люком значно підвищує безпеку екіпажу і дозволяє використовувати вогневі засоби для прикриття колон. Також дипломат зауважив, що ЗС Росії мають багаторічний позитивний досвід експлуатації КраЗів.

ІНДІЯ

БМП МАЙБУТНЬОГО: ІНДІЙСЬКИЙ ВАРІАНТ

Уряд Індії затвердив Програму розробки «бойової машини піхоти майбутнього» (Futuristic Infantry Combat Vehicle, FICV). Нею замінять застарілі БМП-1 і БМП-2 радянського виробництва. Вартість проекту оцінюється в 10 млрд дол.

Згідно з Futuristic Infantry Combat Vehicle екіпаж бойової машини складатимуть три людини. БМП нового покоління розрахована для перевезення восьми бійців і забезпе-

чення їхнього захисту від набоїв 14,5-мм кулеметів. Крім того, «бойова машина піхоти майбутнього» буде плавати і, що цікаво, «літати» – її конструкція пристосована для десантування з повітря. БМП озброять гарматою і протитанковими ракетами.

Міністерство оборони Індії має намір закупити 2,6 тис. «бойових машин піхоти майбутнього». Проект реалізується лише за участю вітчизняних компаній.

АРМІЇ ЗАЙВИМИ НЕ БУВАЮТЬ...

Шотландія прагне створити власну армію. Це може статися після проведення запланованого урядом на 2014 рік загальнонаціонального референдуму щодо незалежності від Англії.

«ПОГОДИННИЙ» КОНТРАКТ

Російським професійним військовим не доведеться тягнути лямку армійської служби цілодобово. Виконувати військовий обов'язок вони будуть строго у встановлені години. Крім того, Міністерство оборони РФ обіцяє контрактникам надбавки до заробітної плати, премії та пільгову іпотеку.

— Міністр оборони затвердив новий типовий регламент служби військовослужбовців за контрактом, де передбачено прибуття на службу о 9:00, вибуття — о 18:00. Звичайно, командири військових частин і з'єднань мають право коригувати робочий день з урахуванням елементів бойової підготовки. У цьому випадку військовослужбовцям будуть надаватися додаткові дні відпочинку, — розповів начальник головного управління кадрів Міністерства оборони РФ генерал-полковник Віктор Горемікін.

За словами високопосадовця, нова система комплектування армії, що

працює з вересня 2012 року, повністю себе виправдала. На військову службу за контрактом у 2013-му було прийнято близько 80 тис. військовослужбовців, що складає 120% від плану.

У відомстві всіма способами намагаються зберегти контрактників на військовій службі. Для цієї категорії військовослужбовців підвищено розміри грошового забезпечення, введено ряд надбавок за особливі умови служби. На даний час контрактники відбираються із запасу або ними стають строковики.

До російського парламенту внесено законопроект, який передбачає право вибору для громадян: служити один рік за призовом або два роки за контрактом.

Новобранці, які уклали угоду, на відміну від строковиків житимуть у гуртожитку, їм дозволять знімати квартиру, а вільний час витратити на власний розсуд. Отримувати вони будуть 30-35 тис. рублів.

Як вважають у Міністерстві оборони РФ, двох років цілком вистачить солдатам, щоб розібратися, чи варто і надалі залишатися в армії. При цьому більш привабливою контрактну службу хочуть зробити за рахунок таких преференцій, як право на армійську іпотеку після двох років служби.

Якщо ж контрактник

виявить бажання розірвати угоду достроково, йому доведеться дослужити якийсь час солдатом строкової служби. У цьому випадку два дні служби за контрактом прирівнюються до одного дня за призовом. Таким чином, якщо військовослужбовець розірве контракт через 12 місяців, йому доведеться дослужити ще півроку.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

Як стало відомо з опублікованого Плану «Майбутнє Шотландії», у тому випадку, якщо шотландці скажуть «так» адміністративно-політичному відділенню від Великобританії, Едінбург створить повноцінну армію і дасть 7 років на повне виведення військової інфраструктури англійців за межі території нової держави.

У Шотландії знаходиться військово-морська база Клайд, до якої приписані всі англійські підводні човни «Венгард» з ядерними балістичними ракетами «Трайдент» на борту. Відповідно до розробленого Плану до 2021 року ця база, а також усі інші військові об'єкти, що мають відношення до ядерної зброї, повинні бути ліквідовані.

«Шотландський уряд зробить підписання угоди щодо якнайшвидшого і безпечного виводу ядерної зброї своїм пріоритетним завданням», — акцентується у зазначеному документі.

Уразі відокремлення від Великобританії, нова країна планує отримати англійське військове майно майже на 8 млрд фунтів стерлінгів. Надалі Едінбург має намір вкладати по 2,5 млрд фунтів на рік у створення власного патрульного флоту та військово-повітряних сил. Передбачається, що шотландська армія складатиметься з 15 тис. контрактників і 5 тис. резервістів, а на озброєнні країни буде не менше 12 винищувачів Eurofighter, 6 транспортників C-130J «Геркулес» (Hercules) і військові вертольоти.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА

1 січня	Новий рік	22 квітень	Великдень	3 червень	Трійця	23 лютого	День захисника Вітчизни	28 травня	День приєднання
7 січня	Різдво Христове	1-2 травня	День міжнародної солідарності трудящих	23 червень	День Конституції України	25 березня	День Служби безпеки України	29 травня	Міжнародний день миру
8 березня	Міжнародний жіночий день	9 травня	День Перемоги	24 серпень	День незалежності України	17 квітня	День пам'яті воїнів	15 лютого	День українського мерця

ЗАХИСНИК ВІТЧИЗНИ

НА ВАРТІ ЛЮДИ

2014
ВІЙСЬКО
 УКРАЇНИ

передплатний індекс - 74101

Січень					Лютий					Березень					Квітень					Травень				
ш	6	13	20	27	ш	3	10	17	24	ш	3	10	17	24	ш	7	14	21	28	ш	5	12	19	26
вт	7	14	21	28	вт	4	11	18	25	вт	4	11	18	25	вт	1	8	15	22	вт	6	13	20	27
ср	1	8	15	22	ср	5	12	19	26	ср	5	12	19	26	ср	2	9	16	23	ср	7	14	21	28
чт	2	9	16	23	чт	6	13	20	27	чт	6	13	20	27	чт	3	10	17	24	чт	1	8	15	22
пт	3	10	17	24	пт	7	14	21	28	пт	7	14	21	28	пт	4	11	18	25	пт	2	9	16	23
сб	4	11	18	25	сб	1	8	15	22	сб	1	8	15	22	сб	5	12	19	26	сб	3	10	17	24
нд	5	12	19	26	нд	2	9	16	23	нд	2	9	16	23	нд	6	13	20	27	нд	4	11	18	25

ВІЙСЬКОВІ ПРОФЕСІЙНІ СВЯТА

27 лютого	День флоту України	8 серпня	День військ зв'язку	17 вересня	День розвідки	8 грудня	День Збройних Сил України
7 березня	День висомобільних десантних військ	7 вересня	День військової розвідки	3 листопада	День ракетних військ і артилерії	12 грудня	День Сухопутних військ Збройних Сил України
3 березня	День Повітряних Сил Збройних Сил України	14 вересня	День танкістів	3 листопада	День інженерних військ		

НИ – РЯТУВАЛЬНИК

СЬКОГО ЖИТТЯ

Червень

Листопад

Грудень

Вересень

Жовтень

Листопад

Грудень

не	2	9	16	23	30	не	7	14	21	28	не	4	11	18	25	не	1	8	15	22	29	не	6	13	20	27	не	3	10	17	24	не	1	8	15	22	29		
вт	3	10	17	24		вт	1	8	15	22	29	вт	5	12	19	26	вт	2	9	16	23	30	вт	7	14	21	28	вт	4	11	18	25	вт	2	9	16	23	30	
ср	4	11	18	25		ср	2	9	16	23	30	ср	6	13	20	27	ср	3	10	17	24		ср	1	8	15	22	29	ср	5	12	19	26	ср	3	10	17	24	31
чт	5	12	19	26		чт	3	10	17	24	31	чт	7	14	21	28	чт	4	11	18	25		чт	2	9	16	23	30	чт	6	13	20	27	чт	4	11	18	25	
пт	6	13	20	27		пт	4	11	18	25		пт	1	8	15	22	29	пт	5	12	19	26		пт	3	10	17	24	31	пт	7	14	21	28	пт	5	12	19	26
сб	7	14	21	28		сб	5	12	19	26		сб	2	9	16	23	30	сб	6	13	20	27		сб	4	11	18	25	сб	1	8	15	22	29	сб	6	13	20	27
нд	1	8	15	22	29	нд	6	13	20	27		нд	3	10	17	24	31	нд	7	14	21	28		нд	5	12	19	26	нд	2	9	16	23	30	нд	7	14	21	28

Останніми роками переважна більшість озброєння і військової техніки радянського виробництва все частіше вичерпує термін експлуатації. Одним зі шляхів вирішення цього питання в Україні стало продовження ресурсу ОВТ.

У Державному науково-випробувальному центрі Збройних Сил України спільно з представниками вітчизняного військово-промислового комплексу тривають інтенсивні заходи з продовження ресурсу різних видів ракетного озброєння до бойових машин Сухопутних військ, вертольотів армійської авіації, кораблів Військово-Морських Сил, літаків Повітряних Сил України.

Випробувальні бригади Центру провели контрольні льотні дослідження керованих ракет різних типів і модифікацій: «Оса», «Штурм» та Х-25. На полігонах «Чауда», «Широкий лан», «Повуриськ» і на морському полігоні в акваторії

УКРАЇНА

«ОСИ» ЛІТАТИМУТЬ ДОВШЕ

Чорного моря перевірено функціонування та безпечуданих виробів при застосуванні за призначенням, надано оцінку відповідності кількісних і якісних характеристик вимогам технічно-експлуатаційної документації.

Як відмічають експерти, попередні результати випробувань – позитивні.

Вони дозволять продовжити ресурс ракет та їх безпечну експлуатацію ще на кілька років.

– Остаточне рішення щодо цього – за замовником даних робіт. Очікується, що експлуатація виробів за призначенням продовжиться до 30 років з моменту їхнього виготовлення, – повідомив начальник

відділу наукових досліджень і випробувань засобів ураження Державного науково-випробувального центру полковник Ерік Злобін.

Продовження ресурсу керованих ракет «Оса», «Штурм» та Х-25 з урахуванням терміну їх попередньої експлуатації стане можливим ще протягом наступних 5-7 років.

УКРАЇНА

«ОКЕАНСЬКИЙ ЩИТ» – «АТАЛАНТА»

Національний контингент у складі екіпажу фрегата Військово-Морських Сил Збройних Сил України «Гетьман Сагайдачний», підрозділу спеціального призначення і вертолітного загону, завершивши свою участь в операції НАТО з протидії піратству на морі «Океанський щит» долучився до операції ЄС «Аталанта».

У період з 12 жовтня 2013 року по 2 січня 2014-го українці забезпечували безпеку судноплавства у визначених

ПРИЦІЛ НОВОГО ПОКО- ЛІННЯ

ДП «Ізюмський приладобудівний завод» завершило розробку конструкторської документації на виготовлення прицілу нового покоління для ручного реактивного гранатомета. Замовлення виконано за завданням ДП «Державне Київське конструкторське бюро „Луч“».

Виріб, що одержав назву «приціл реактивного гранатомета ПРГ», має багато функцій, які від-

різняють його від застарілих радянських аналогів. Головні його переваги – можливість вимірювати дальність до цілі та швидкість її переміщення. Крім того, якщо старий радянський приціл не забезпечував стрільбу на дальність понад 500 м, то україн-

ський зразок розрахований на 1,2-1,5 км.

Приціл призначений для пошуку та супроводу легкоброньованої і неброньованої техніки, а також живої сили в укриттях та за їх межами до моменту пуску ракети (гранати) в ціль. До складу прицілу входять оптичний візор і малогабаритний

далекомір. Оптичний візор містить проекційний мікромонітор, де відображаються прицільна марка, інформація стосовно дальності до цілі та сигнал про готовність до пострілу. Лазерний далекомір забезпечує вимірювання дальності до цілі типу «танк» на відстанях від 70 до 1200 м. Інформація про дальність до цілі передається по цифровому каналу на пускову установку.

Новим прицілом планується обладнати ручний реактивний гранатомет, розроблений ДП «ДержККБ „Луч“» на основі версії ПТРК «Корсар». Гранатомет, на думку експертів, може стати реальним конкурентом для таких відомих у світі ручних гранатометів, як радянський РПГ-7, американський SMAW та німецький Panzerfaust 3.

районах Аденської затоки: висвітлював надводну обстановку, проводив розвідку узбережжя Сомалі, здійснював опитування суден. Під час участі в операції корабель 47 діб провів в морі безпосередньо на патрулюванні в районах, небезпечних від піратів. Щоденно через ці райони проходило близько 50 цивільних суден.

В ході операції «Океанський щит» оглядова команда контингенту провела 14 дружніх підходів до місцевих рибалок, оглянула 10 суден, які викликали підозри у піратській діяльності.

Екіпаж вертольоту Ка-27 ПС виконав близько 100 польотів з метою ведення повітряних розвідок надводної обстановки. Рішучими діями зупинено 8 швидкісних човнів, які не відповідали на запити та продовжували свій рух. Вертолітний загін також забезпечив перельоти особового складу між кораблями в морі.

Завданням національного кон-

тингенту під час участі в операції ЄС «Аталанта» є запобігання та протидія проявам піратства, захист цивільних суден, які виконують завдання у рамках Світової продовольчої програми, попередження та втручання у спроби здійснення актів піратства або озброєного пограбування, взаємодія з країнами, структурами та організаціями, що представлені у регіоні, для боротьби з актами піратства в районі Аденської затоки, Червоного моря та західної частини Індійського океану.

ПРИБУТОК — У

Як відомо, квартирна черга діючих та звільнених військово-службовців у нашій державі складає загалом 44 тисячі сімей. Тож на доручення Міністра оборони України Павла Лебедєва у військовому відомстві триває пошук внутрішніх резервів для вирішення питань соціального захисту людей у погонах, зокрема щодо будівництва та придбання житла.

Наприкінці минулого року — 26 листопада — набрав чинності наказ Міністерства оборони України № 689 «Про затвердження Положення про облік та використання коштів спеціального фонду в Міністерстві оборони України». Цим документом скасовано попередній, який до останнього часу регламентував цю сферу.

Чим же була обумовлена необхідність підготовки нового наказу та як він сприятиме вирішенню житлової проблеми військовослужбовців? Як пояснили в управлінні зведеного фінансового планування та формування бюджету Департаменту фінансів Міністерства оборони України, розподіл коштів спеціального фонду відбувався у відповідності до наказу Міністра оборони України № 356 «Про затвердження Положення про порядок обліку та використання

коштів спеціального фонду в Міністерстві оборони України» від 16 червня 2006 року.

Але, по-перше, цей документ не був зареєстрований у Міністерстві юстиції, тому не мав статусу нормативно-правового акту. Військові частини та установи використовували його як суто внутрішній документ. По-друге, деякі його положення суперечили Бюджетному кодексу України, прийнятому у 2010 році, та іншим нововиданим нормативно-правовим актам.

Відповідно до попереднього наказу 25 % від власної господарської діяльності і 60 % від здавання в оренду майна військовій частині, підприємства, установи Міністерства оборони України могли спрямовувати на утримання та такі господарчі потреби, які не забезпечувалися коштами загального фонду.

КВАДРАТНІ МЕТРИ

Нове положення, зареєстроване у Міністерстві юстиції України, передбачає, що 50 % власних надходжень, які перевищуватимуть витрати, пов'язані з організацією і наданням послуг, здійсненням господарської діяльності та передачею в оренду військового майна, установи мають щомісячно зараховувати на спеціальні реєстраційні рахунки Міністерства оборони, аби у подальшому з них фінансувалося будівництво чи придбання житла для військовослужбовців.

— За попередніми підрахунками, це дасть можливість щорічно отримувати від економічної та господарської діяльності підприємств і установ Міноборони близько 200 млн грн на будівництво та придбання житла, — пояснив завідувач сектору спеціального фонду управління зведеного фінансового планування та формування бюджету Департаменту фінансів

Міністерства оборони України Павло Абрамов. — За деякими оцінками, це близько 500-600 квартир.

Тож відтепер частина заробленого фінансового ресурсу надходитиме на спеціальні реєстраційні рахунки Міноборони. Департамент фінансів щомісячно доповідатиме Міністру оборони про його обсяг, а Департамент капітального будівництва надаватиме пропозиції щодо найбільш доцільного використання.

Про перші результати такого нововведення говорити хоча й зарано, але вони вже є. Від початку дії нового положення кошти поступово акумулюються: у грудні минулого року на спецрахунки (для будівництва (придбання) житла) Міністерство оборони отримало близько 6 млн грн. Як справа рухатиметься далі — покаже час.

Сергій БАСАРАБ

НАША СОБОРНІСТЬ

22 січня виповнилося 95 років відтоді, як на Софіївській площі в Києві було проголошено про об'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки в єдину державу. Для українського народу, віками позбавленого власної державності та розірваного на частини між сусідніми країнами, ця проблема завжди була особливо болючою і неймовірно складною. Тож соборність для України — це єдність багатоманітності, об'єднання навколо спільного стрижня, яким є українська державність, українська ідентичність.

Упродовж цілих десятиліть ця доленосна подія в житті українців з політичних міркувань свідомо замовчувалася, а з пам'яті народу вилучався славетний і водночас драматичний період боротьби за державну незалежність України в 1917-1922 роках. І лише з 1999 року 22 січня офіційно визнане державним святом — Днем Соборності України.

Цій знаменній події передували тяжкі випробування. Це був час становлення української державності на фоні драматичних подій у Європі...

...Жовтень 1918 року. Зазнавши поразки у війні, Австро-Угорська імперія починає розпадатися слідом за падінням Російської. Підвладні їм народи, в тому числі й українці, прагнуть створити власні незалежні національні держави. Намагаючись збудувати на руїнах імперії в Східній Галичині українську державу й долаючи при цьому запеклий опір, західні українці опиняються у становищі, в якому перебувають і їхні співвітчизники на Сході.

Проте майже в усіх інших аспектах намагання західних українців створити державу докорінно відрізнялися від спроб східних братів.

Поляки також претендують на Східну Галичину. Виникає конфлікт двох народів за територію, на Сході ж — за «серця й думи людей».

Можливо, завдяки тому, що конституційна монархія Австрії навчила поляків і українців цінувати систему управління й брати в ній участь, падіння імперії не призвело до такої бурі, хаосу, анархії та жорстокості, як на Сході.

Перед двома народами Східної Галичини постають чітко окреслені завдання, серед яких першочергову вагу має вирішення національного питання, розв'язання ж соціально-економічних проблем відкладається на перспективу. На Східній Україні починається боротьба серед політичних сил.

1919 рік. Україну поглинає цілковитий хаос. У новітній історії Європи жодна країна не переживала такої всеохоплюючої анархії, такої запеклої громадянської боротьби, такого остаточного розвалу влади, яких у цей час зазнала Україна. Шість різних армій діють на її території: українська, більшовицька, біла, Антанта, польська й анархістська. Менш ніж за рік Київ п'ять разів переходить із рук у руки. Численні

фронти розділяють одне від одного міста й цілі регіони. Майже зовсім пропадає зв'язок із зовнішнім світом. Східна Україна перетворюється на край, яким легко заволодіти, але неможливо управляти.

Коли стало зрозумілим, що Австрія от-от має впасти, 18 жовтня 1918 року парламентарії, провідники політичних партій, церковні ієрархи Східної Галичини та Буковини утворюють Українську Народну Раду, що має діяти як представницький орган. Вони також оголошують про намір об'єднати всі західноукраїнські землі в одне ціле. Тим часом поляки готуються захопити Львів і Східну Галичину. Але група мо-

Відзначення Дня Соборності, вшанування творців Акту Злуки – це не тільки суспільна потреба, а й моральний обов'язок кожного з нас берегти світлу пам'ять незліченних жертв, протягом віків принесених українським народом на вівтар незалежності, соборності, державності.

лодих українських офіцерів на чолі з капітаном січових стрільців Дмитром Вітовським 31 жовтня збирають усіх українських солдатів, які служили в австрійських частинах Львова, й заволодівають містом. Прокинувшись 1 листопада, населення бачить, що на міській ратуші майорить український прапор, усі головні заклади – в руках українців і скрізь висять плакати з повідомленням, що вони є тепер громадянами української держави. Щось подібне сталося і в усіх інших містах Східної Галичини.

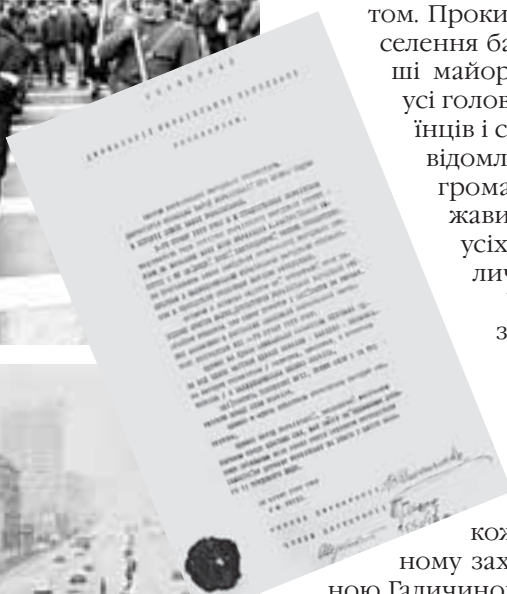
Українське населення із захопленням вітає події 1 листопада. Львівські ж поляки, оговтавшись від потрясіння, переходять до активного опору.

Вибухають запеклі бої за кожну вулицю, за кожний будинок. На північному заході, на кордоні між Східною Галичиною і Польщею, під ударами польських військ падає ключовий залізничний вузол Перемишль. Значну частину Буковини займають румунські війська, тоді як у Закарпатті свою владу зберігають мадяри. І все ж велика частина Східної Галичини залишається в руках українців, які наполегливо продовжують будівництво власної держави. 9 листопада призначають тимчасову раду міністрів або Генеральний секретаріат на чолі з Костем Левицьким. Через чотири дні нову державу офіційно проголошують Західноукраїнською Народною Республікою (ЗУНР).

Майже протягом усього свого 8-місячного існування ЗУНР була державою з 4-мільйонним населенням. Президентом республіки стає Євген Петрушевич (юрист і колишній член парламенту у Відні).

21 січня 1990 року: коли майже три мільйони людей взялися за руки, з'єднавши Львів, Київ і Донбас у день 71-річчя Злуки УНР і ЗУНР.

З 1999 року
22 січня є
державним
святком —
Днем Соборності
України.

На відміну від східноукраїнських урядів ЗУНР має місцеві органи управління. Вони спираються на старі австрійські моделі, комплектуються з українців і досить часто — з польських спеціалістів. Від самого початку було зрозуміло: ЗУНР об'єднується зі східноукраїнською державою.

Майже в той самий час на східноукраїнських землях приходить до влади Директорія і 26 грудня 1918 року перетворюється з переможного повстанського комітету на уряд новонародженої Української Народної Республіки (УНР). Директорія видає Декларацію, в якій оголошується про те, що її намагання — встановлення балансу між революційними реформами і порядком.

Однак перевага при цьому надавалася першим. Деякий час зберігаючи за собою найвищі виконавчі функції, вона призначає Кабінет Міністрів на чолі з Володимиром Чехівським.

Політики бачать порятунок великої справи відновлення української держави в об'єднанні двох державних утворень — Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки. Тому у листопаді 1918 року розпочинається переговорний процес, ініційований діями ЗУНР. А вже 1 грудня у Фастові ухвалюється попередній договір про «злуку обох українських держав в одну державну одиницю». Відразу після Нового року, 3 січня 1919-го, у Станіславі (зараз — Івано-Франківськ) Українська Національна Рада ратифікує фастівський договір.

Незабаром, 22 січня того ж року, на площі Святої Софії в Києві відбувається відома подія за участю представницької

делегатії ЗУНР, чільних державців УНР, духовенства та в присутності десятків тисяч киян і гостей столиці. Коли пролунав державний гімн УНР «Ще не вмерла Україна», Лонгин Цегельський, державний секретар ЗУНР, прочитав грамоту Української Національної Ради, де схвалювався фастівський договір.

Опісля член Директорії Федір Швець оприлюднив Універсал Директорії УНР, з якого пролунали такі значущі для кожного українця слова: «Однині воєдино зливаються століттями одірвані одна від одної частини єдиної України — Західноукраїнська Народна Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка». Того ж дня на засіданні трудового конгресу, що проходив в оперному театрі, Акт Злуки ухвалюється майже одноголосно. Проти проголосували лише двоє — делегати від Української комуністичної партії.

Відтоді пройшло чимало часу. Багато змін відбулося в Українській державі. Та попри те, віра в соборну Україну, скріплену кров'ю мільйонів незламних борців, є непорушною.

А відзначення Дня Соборності, вшанування творців Акту Злуки — це не тільки суспільна потреба, а й моральний обов'язок кожного з нас берегти світлу пам'ять незліченних жертв, протягом віків принесених українським народом на вівтар незалежності, соборності, державності.

Олександр БАРСЬКИЙ

На шляху створення сучасних і професійних Збройних Сил України військове співробітництво з оборонними відомствами країн, які вже досягли певних здобутків у царині будівництва власного війська, є важливим. Сьогодні мова піде про одного із надійних партнерів нашої держави у військово-політичній, військовій і військово-технічній галузях — Королівство Данію. Найвагоміший зі спільних проектів двох країн — «Північний сокіл» — уже має свою історію. В його рамках проведено п'ять успішних операцій. У листопаді 2013 року датські офіцери спільно з офіцерами Командування Повітряних Сил ЗС України обговорили питання підготовки чергової спільної військово-транспортної операції «Північний сокіл-2014». Досвід Данії у сфері військового будівництва стане у пригоді й в українському війську, особливо коли для цього не потрібні значні матеріальні витрати. Обидві країни мають чимало спільних областей для подальшої взаємовигідної співпраці.

НОТАТКИ ПРО ДАНІЮ

ТА ЇЇ ЗБРОЙНІ СИЛИ

Уроки «холодної війни» на Збройних силах Данії спільно із союзниками по НАТО лежало завдання оборони Датських проток і недопущення прориву Балтійського флоту СРСР до Атлантики. Такі масштаби вимагали відповідного воєнного потенціалу країни, який до початку 1990-х включав більше 400 танків, понад 550 артилерійських гармат і 100 бойових літаків.

Але часи помінялися і після закінчення «холодної війни» ЗС Данії почали зменшуватися. На сьогодні вони набагато скромніші. Зокрема, основу Сухопутних військ цієї країни становить лише одна мотопіхотна дивізія, яка складається з двох мотопіхотних бригад. У мирний час вони безпосередньо підпорядковані командуванню сухопутних військ, а власне дивізія існує у вигляді штабу. На озброєнні СВ перебуває 57 танків «Леопард-2» (ще 8 аналогічних машин знаходяться на зберіганні), 45 БМП CV-90, 314 БТР (235 М-113, 79 «Пірана-3»), 24 САУ M109, 6 гармат M101, 20 мінометів і 12 РСЗВ (знаходяться на зберіганні).

Військово-повітряні сили країни мають у бойовому складі 46 тактичних винищувачів F-16 різних модифікацій, ще 19 – на зберіганні, 7 транспортних літаків (4 C-130J-30, 3 CL-604), 28 навчальних T-17, 26 вертольотів (14 EH-101, 12 AS-550).

Враховуючи геополітичне положення, ВМС Данії традиційно вважалися головним видом Збройних сил і мали значний потенціал. Наприклад, ще у 1909

році країна започаткувала власний підводний флот. Наприкінці 1980-х тут були створені унікальні модульні корвети типу «Флювефіскен», які залежно від встановленого озброєння могли бути ракетними, патрульними кораблями або тральщиками. У XXI столітті до складу датського флоту увійшли не менш унікальні кораблі типу «Абсалон», які мають вогневу міць фрегата (ПКР «Гарпун», 127-мм гармату) і при цьому є десантними суднами (можуть нести 4 десантні катери і до 7 танків «Леопард-2»).

Однак останні бюджетні скорочення значно вплинули на сучасні ВМС країни. Так, усі 3 підводні човни були виведені з їх складу і перетворені на музеї. Реальним бойовим потенціалом фактично володіють лише 5 одиниць: 2 вищезгаданих корабля типу «Абсалон» і 3 фрегати типу «Івер Хютфельдт». Також у строю – 7 патрульних кораблів, 6 сторожових катерів і 10 малих тральщиків. Морська авіація включає 7 вертольотів «Лінкс», які в найближчі роки будуть замінені на 8 американських SH-60.

Слід також згадати про датський «спецназ», що включає роту спеціального призначення СВ і загін бойових плавців ВМС, які оперативно підпорядковані начальнику штабу оборони, а з питань забезпечення – командувачам СВ і ВМС відповідно.

Рота СПП (за датською термінологією – «корпус егерів») дислокується на території авіабази Аальборг (півострів Ютландія) і включає управління роти, 15 розвідувальних груп (по 5-6 чоловік) та підрозділи

тилового забезпечення. Загальна чисельність роти близько 140 військовослужбовців.

Розвідувальні групи є самостійними бойовими одиницями. Вони повинні здійснювати автономні дії в тилу противника. До штатного складу групи разом з командиром входять радист і 3-5 розвідників, які підготовлені за двома-трьома спеціальностями.

Основними завданнями підрозділу є ведення розвідки, організація диверсійних і партизанських дій у глибокому тилу противника. У мирний час група залучається до виконання антитерористичних завдань (особиста охорона представників державного керівництва, охорона найбільш важливих об'єктів інфраструктури, захоплення і знищення терористів, звільнення заручників тощо). Військовослужбовці з роти у складі національного військового контингенту брали участь в операції НАТО в Афганістані.

За повідомленнями відкритих джерел, на озброєнні роти СПП є 16 розвідувальних машин «Супер Кет», а також 12 безпілотних літальних апаратів «Равен» американського виробництва.

В якості засобів доставки розвідників і диверсантів загін бойових плавців використовує 20 швидкохідних катерів різного типу.

Уклад життя і служби

Очевидно, що для більшості європейських країн при нинішньому досить високому рівні життя зовсім непросто залучити молодих людей в армію на службу за контрактом. Тим більше, що за західними мірками грошове утримання, наприклад, військовослужбовців тієї ж датської армії не таке вже й велике. Для прикладу, офіцер донедавна отримував близько 20 тис. датських крон. Тим не менше, і уряд, і керівництво військового відомства роблять усе можливе, щоб служба в армії стала справою почесною та при-

вабливою. Перш за все, особлива увага приділяється створенню належних умов для служби і відпочинку військовослужбовців, незалежно від їх звання та посади.

Солдатський клуб – тому свідчення. У ньому є Інтернет-кафе, більярд, ігрові автомати, солярій, тренажерний зал, здатний конкурувати з пристойними фітнес-центрами. Сауна у датських військових – не предмет розкоші, призначений для високих начальників або перевіряючих, а приміщення, ключі від якого черговий видає будь-якому солдату.

Дуже поширена мережа різних товариств і гуртків. Так, наприклад, на території частини, за повсякденним життям якої довелося спостерігати, є клуб ветеранів піхотного полку, що раніше дислокувався у цьому гарнізоні та вже давно розформований. Але традиції його зберігаються, і ветерани частини досить часто збираються у відведеному їм приміщенні, перетвореному сьогодні на музей історії полку. Тут створені всі умови для неформального повноцінного спілкування. На території цієї ж частини розташована штаб-квартира громадської організації учасників миротворчих операцій гарнізону, бар місцевої роти військової поліції, стрілецький клуб тощо.

На увагу заслуговує досить продумана організація проведення занять з бойової підготовки. До неї регулярно залучаються всі військовослужбовці, незалежно від звання і віку. Хоча, слід зазначити, вимоги нормативів у ЗС Данії менш жорсткі, ніж в українській армії. Але розклад занять з фізпідготовки у них виконується неухильно.

Кидається в очі чітко регламентована тривалість робочого дня, на яку не впливає навіть прибуття до частини представників вищого керівництва або інспекторської комісії. Довелося бути свідком приїзду в гарнізон високопоставленого генерала. Проте військовослужбовці, завершивши на той час виконання

І уряд, і керівництво військового відомства роблять усе можливе, щоб служба в армії стала справою почесною та привабливою. Перш за все, особлива увага приділяється створенню належних умов для служби і відпочинку військовослужбовців, незалежно від їх звання та посади.

ДОВІДКА «ВУ»

Підрозділи СпП ЗС Данії мають на озброєнні:

- пістолети P-210 (виробництво «ЗІГ ЗАУЕР», Швейцарія), 9-мм пістолети-кулемети MP-5 і MP-5SD;
- автоматичні гвинтівки G-53, C-8 із 40-мм підствольним гранатометом, автоматичні гвинтівки M-96, гвинтівки M-95 калібру 5,56 мм;
- великокаліберні снайперські гвинтівки AW50 калібру 12,7 мм, гвинтівки HK MSG90 калібру 7,62 мм і Sako TRG42 калібру 8,6 мм;
- автомати HK-13E і HK-21E калібру 5,56 мм;
- кулемети M62 калібру 7,62 мм.

своїх службових обов'язків, згідно регламенту розійшлися відпочивати.

А ось інший приклад: з нами, тобто іноземними слухачами, заняття проводилися не тільки вдень, але і ввечері та по суботах. Наприкінці ж курсу всім видали довідки про час, який було витрачено на службі понад встановленого. Ідея дуже зрозуміла – за постійним місцем служби військові можуть отримати додаткові вихідні.

У розпорядження командного складу, від сержантів і вище, виділяються різноманітні службові автомобілі, починаючи від мікроавтобусів і закінчуючи цілком пристойними легковими машинами. Тому, наприклад, у сержанта, який виконує обов'язки старшини роти, не виникає питання, на чому можна привезти до підрозділу отримані зі складу матеріальні засоби.

У Данії солдати і сержанти живуть у гуртожитках. У кімнатах на кілька чоловік – м'які меблі, телевизор, душ з гарячою і холодною водою. Якщо після закінчення навчальних занять солдати у вільний час поїдуть на особистому автомобілі в найближчий супермаркет за пивом, а потім у гуртожитку його вип'ють, то трагедії з цього ніхто робити не буде. За умови, звичайно, що це не вплине на якість занять наступного дня.

Харчуванням військовослужбовців займається місцева комерційна структура. Територію частини, що має площу майже в 2 кв. км, прибирають усього двоє цивільних працівників. Один із них працює на мінітракторі з газонокосаркою, доглядаючи за акуратними газонами, інший – на машині-сміттевозі щодня вивозить контейнери з відходами. Кидати сміття у невстановленому місці там просто не прийнято. Військове містечко охороняють лише кілька чоловік з підрозділу військової поліції. Більшість функцій безпеки покладено на різні технічні засоби охорони. Людям залишається контролювати їх роботу і за необхідності, у випадку спрацювання сигналізації, перевіряти об'єкти.

Чому ми ведемо розмову про банальні питання військового побуту? Справа в тому, що при подібних підходах до організації повсякденного життя просто немає передумов для зриву занять або неякісного проведення інших заходів бойової підготовки. Це створює контраст нашим реаліям, коли для виконання різних завдань, що забезпечують щоденну діяльність військових підрозділів, часто залучається третина особового складу частини. І наші військовослужбовці змушені нести службу в різних вартах і нарядах, займатися ремонтом приміщень, прибиранням території тощо. Тому у наших офіцерів на вирішення всіх господарсько-побутових проблем витрачається лівова частка службового часу, що заважає приділити належну увагу бойовій підготовці, роботі з особовим складом тощо.

Навчання на курсах

При певній схожості навчальних процесів у нашій країні і за кордоном ряд відмінностей все ж впадає в очі. Насамперед, лекція у виконанні датського офіцера дещо відрізняється від традиційної лекції в нашому розумінні. Мова йде не тільки про широке використання різноманітних інформаційних технологій. Під час занять викладач може, приміром, акцентував-

ши увагу слухачів на якийсь один проблемі, покинути раптово аудиторію, тим самим даючи їм можливість обговорити питання в неофіційній обстановці і запропонувати свої варіанти вирішення. При цьому будуть вислухані думки всіх бажаючих висловитися, але жодна з них не буде визнана істиною в останній інстанції, як, до речі, і відкинута як непрайильна. І тільки в ході подальшої дискусії вже за участю викладача робиться спроба максимально наблизитися до іс-

тини. Досить багато уваги приділяється й обговоренню результатів виконання того чи іншого навчально-бойового завдання, розбору дій студентів. При цьому навіть сержант цілком може бути повноцінним викладачем, у тому числі і для старших офіцерів, якщо він, звичайно, є професіоналом своєї справи.

Стиль поведінки викладачів і слухачів серед датських військовослужбовців досить демократичний. Так, ні у кого не викличе здивування поява будь-кого на заняттях із чашкою кави чи пляшкою мінеральної води. Якщо викладач захоче, то буде проводити заняття, сидячи на столі. Заходи безпеки, до т р и м а н н я яких у нас іноді доходить до абсурду,

Досить важлива роль в армії Данії відводиться питанням морально-психологічного забезпечення служби. У першу чергу, це стосується так званого «team building», тобто «будівництва групи», що означає створення здорової атмосфери і товариських відносин у колективі підрозділу.

у наших колег більш раціональні. Для прикладу, на одному із занять ми на собі відчули вплив справжнього «коктейлю Молотова» й удари камінням від «розлученого натовпу», що цілком можливо в реальному житті при проведенні миротворчих операцій у деяких регіонах світу. Але від тих ударів захищали необхідні засоби індивідуального захисту, а пожежники, які знаходилися поблизу, були готові в будь-яку секунду загасити вогонь, що вийшов з-під контролю. За бойову зброю, отриману на навчання, нікому не довелося розписуватися. Якщо в ході виконання навчального завдання військовослужбовцю був потрібен автомобіль того чи іншого типу, він просто отримував від нього ключі і шляхові документи. При цьому наявність у нього посвідчення водія і навичок водіння ніхто не тільки не перевіряв, але про них і не питав. Мабуть, передбачалося, що військовий сам реально оцінить свої можливості і буде себе поводити належним чином.

Досить важлива роль в армії Данії відводиться питанням морально-психологічного забезпечення служби. У першу чергу, це стосується так званого «team building», тобто «будівництва групи», що означає створення здорової атмосфери і товариських відносин у колективі підрозділу. Заохочуються командні ігрові види спорту, спільні походи до місцевого військового бару та інші заходи, де товариші по службі можуть поспілкуватися в неформальній обстановці.

Ставлення до традицій

Заслуговує на увагу ставлення населення держави до своїх Збройних сил, військової історії і традицій. Приміром, місто Аальборг із населенням всього лише близько 160 тис. чоловік, розташоване на півночі країни, за нашими мірками навіть не дотягує до обласного центру. Але на його території розмістилися гарнізонний і військово-морський музеї, що мають значні і захоплюючі експозиції. Перший знаходиться у величезному авіаційному ангарі, всередині якого, а також поруч на відкритому майданчику, зібрано велику кількість військової техніки, починаючи від гармат, зарядних гарматних возів XIX ст. і закінчуючи

чи шведським танком без башти STRV-103 та сучасними літаками. До речі, там можна зустріти озброєння і техніку радянського виробництва.

Другий військовий музей відрізняється наявністю в експозиції справжніх бойових кораблів, встановлених на березі, включаючи підводний човен і сучасний торпедний катер. Кораблі відкриті для відвідування, а можливість потрапити всередину справжнього підводного човна, де транслюється аудіозапис бойової роботи його екіпажу, викликає відповідні емоції не тільки у цивільних відвідувачів, а й у військових.

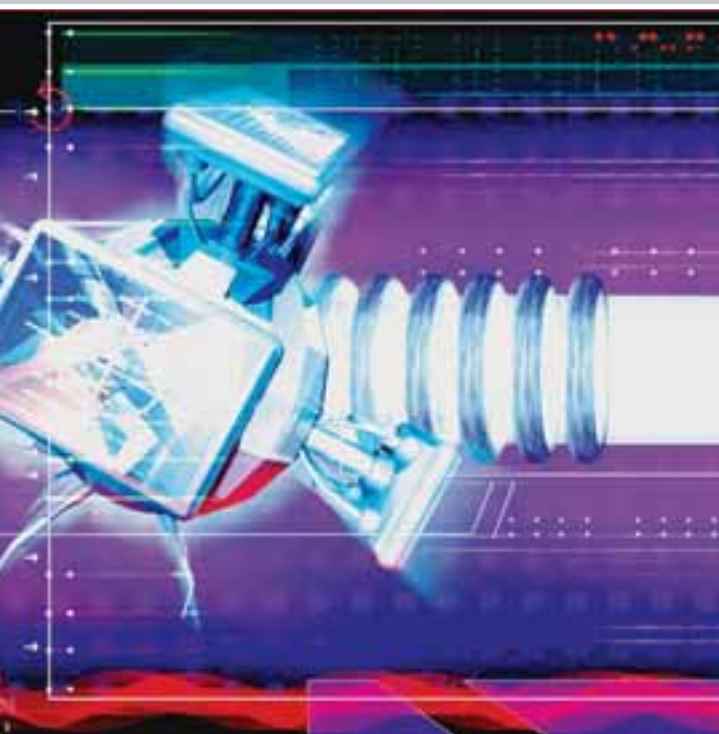
У місті діє громадська організація, що єднає любителів старовинної військової техніки. Вона регулярно влаштовує свої виставки й автопробіги. Під час їх проведення дуже цікаво, наприклад, спостерігати суспільство американської військової вантажівки «Форд» і радянського ЗІЛ-157, які ще 50 років тому перебували в арміях військових блоків, що протистояли один одному. Не менше емоцій викликає німецький танк «Леопард» поряд із радянським броньованим тягачем МТ-ЛБ.

Замість післямови

Ми досить різні й одночасно сильно схожі один на одного. До кінця навчання слухачі групи з 13 країн, які не зовсім добре володіли англійською мовою, навчилися не тільки розуміти один одного на побутовому рівні, але й спільно виконувати поставлені завдання, працюючи, наприклад, під час навчань у багатонаціональному штабі в районі чергової «гарячої точки» світу. І це дуже важливо, оскільки в наші дні військовослужбовці різних армій світу повинні об'єднатися у протистоянні новим викликам сучасності, серед яких, насамперед, окреме місце займає міжнародний тероризм. Очевидно, що подібна форма спільної підготовки офіцерів із різних країн є найбільш оптимальною, і участь у її проведенні українських офіцерів дозволить навчитися виконувати миротворчі та інші завдання на рівні міжнародних стандартів.

Сергій ТИТЕНКО

«ГІПЕРБОЛОЇД

НА ВІЙСЬКОВІЙ

ІНЖЕНЕРА ГАРІНА»»

СЛУЖБИ

Нетрадиційна зброя, до якої належить і лазерна, набуває все більшого поширення у світі, а наша держава має певне відношення до історії її створення.

Учені й досі сперечаються навколо достовірності однієї події. Вона відбулася у 212 році до н. е. Тоді під час облоги римлянами Сіракуз греки за порадою Архімеда навели на галери ворогів сонячні промені, сфокусовані відполірованими до блиску щитами. На суднах противника спалахнула пожежа. Римський флот був ліквідований. Існує думка, що «дзеркало Архімеда» – це лише легенда. Деякі історики стверджують, що «промені смерті», наведені на римські галери, служили грекам прицільною міткою для баліст – античної зброї для метання сферичних кам'яних, а у даному випадку ще і запальних снарядів. Край суперечкам поклав грецький вчений Іоанніс Саккас у 1973 році, провівши експеримент. Він розставив потрібним чином 70 мідних дзеркал. Результат приголомшив: на відстані 50 м йому вдалося підпалити модель римського корабля. Тож не будемо судити, хто правий. Але факт залишається фактом – кілька римських суден все ж таки згоріли в бою під Сіракузами.

Із самого моменту винаходу в 1960 році лазер стає об'єктом особливої уваги з боку військових, адже він виявився вкрай корисним не тільки для виконання мирних завдань. Лазерні далекоміри, приціли, системи наведення, локатори є на озброєнні кожної сучасної армії.

СЛК «Сжатие» та йому подібні — це зброя психологічної дії. Одна лише ймовірність присутності такої машини на полі бою змушує навідників, спостерігачів, снайперів із табору противника з побоюванням наближатися до оптики під страхом позбутися зору.

Другу половину XX століття можна певною мірою назвати епохою «лазерної ейфорії». Теоретичні переваги лазерної зброї, яка зі швидкістю світла прямим наведенням уражає цілі, незалежно від вітру і балістики, були очевидні не лише для фантастів, а й для військових. Безперечно, у неї існують і мінуси. Зокрема, лазерна установка може «вести вогонь» у межах прямої видимості. Якщо ж об'єкт розташований за лінією горизонту або схований, для неї він залишається недосяжним. Та, незважаючи на це, лазерні установки – перспективна зброя, на яку в арміях світу покладають чимало надій.

Перші кроки

У Радянському Союзі створенням абсолютно нового виду зброї займалися академіки Прохоров і Басов. У рамках секретної програми «Омега» розробляли лазери протиповітряної оборони, у тому числі й рухомі. Зважаючи на режим секретності, точних даних про успішність випробувань тих експериментальних систем немає. Але, за неофіційни-

Сьогодні побачити і навіть сфотографувати СЛК «Сжатие» можна у Військово-технічному музеї, який недавно відкрився в селі Іванівському Московської області.

ми відомостями, лазери уражали мішені на висоті до 40 км.

Говорячи про радянські напрацювання, необхідно згадати проекти самохідних лазерних комплексів 1К11 «Стилет», «Сангвин» і 1К17 «Сжатие», а також корабельний варіант «Аквілон».

Перший робочий зразок бойового лазера, як уже згадувалося, був створений у 1960 році, а вже у 1963-му група фахівців конструкторського бюро «Вимпел» приступила до розробки експериментального лазерного локатора. Саме тоді сформувався основний кістяк учених майбутнього НВО «Астрофізика». На початку 1970-х спеціалізоване лазерне КБ остаточно оформилося як окреме підприємство, отримало власні виробничі потужності та стендово-випробувальну базу. Був створений міжвідомчий науководослідний центр – КБ «Радуга», що ховався від сторонніх очей і вух у номерному місті «Володимир-30».

У 1978 році пост генерального конструктора НВО «Астрофізика» зайняв Микола Устинов, син міністра оборони СРСР Дмитра Устинова. Важко сказати, як позначилося це і на без того успішних розробках у галузі військових лазерів. Так чи інакше, вже у 1982 році на озброєння радянської армії був зданий перший самохідний лазерний комплекс 1К11 «Стилет».

Його призначення – виводити з ладу оптико-електронні системи наведення зброї противника: танків, самохідних артилерійських установок і навіть вертольотів на великих висотах.

Лазерна система 1К11 монтувалася на шасі гусеничного мінного загороджувача виробництва свердловського заводу «Уралтрансмаш». Були виготовлені всього 2 машини. Пару десятиліть тому їх виявили у розуккомплектованому вигляді, зі знятою лазерною частиною. Одну – на утилізації у відстійнику під

Санкт-Петербургом, другу – на танкоремонтному заводі у Харкові.

Розробка лазерної зброї в НВО «Астрофізика» проходила активними темпами, і вже у 1983 році на озброєння поступив самохідний лазерний комплекс (СЛК) «Сангвин». Його головна відмінність від «Стилета» полягала у тому, що бойовий лазер наводився на ціль без використання великогабаритних дзеркал. «Сангвин» призначався для ураження оптико-електронних систем повітряних цілей.

На випробуваннях даний СЛК продемонстрував здатність стабільно визначати й уражати оптичні системи вертольота на дальності більше 10 км. На близьких відстанях (до 8 км) апарат повністю виводив з ладу приціли противника, а на граничних – засліплював їх на десятки хвилин. Цей лазерний комплекс встановлювався на шасі зенітної самохідної установки «Шилка».

Через 3 роки після «Сангвина» арсенал поповнився корабельним лазерним комплексом «Аквілон». Слід зазначити, що морське базування має важливу перевагу перед наземним: енергетична система військового корабля може надати значно більше електроенергії для лазера. А значить, можна підвищити потужність і скорострільність зброї.

СЛК 1К17 «Сжатие» був зданий на озброєння у 1992 році і виявився набагато досконалішим за «Стилет». Перша відмінність – застосування багатоканального лазера. Кожен із 12 оптичних каналів (верхній і нижній ряд лінз) мав індивідуальну систему наведення. Багатоканальна схема дозволяла зробити лазерну установку багатодіапазонною. В якості протидії подібним системам противник міг захищати свою оптику світлофільтрами, блокуючими випромінюваннями певної частоти. Але проти одночасного ураження

променями з різною довжиною хвилі світлофільтр – безсилий.

У СЛК «Сжатие» використовувався твердотільний лазер із люмінесцентними лампами накачування. Такі лазери досить компактні і надійні для самохідних установок. Про це свідчить і зарубіжний досвід: в американській системі «ZEUS», яка встановлюється на всюдихід «Humvee» та покликана «підпалювати» ворожі міни на відстані, застосовувався лазер із твердим робочим тілом.

Сьогодні побачити і навіть сфотографувати СЛК «Сжатие» можна у Військово-технічному музеї, який недавно відкрився в селі Іванівському Московської області.

Велися також роботи зі створення космічного апарату «Скіф», який ніс би на собі лазерну гармату і забезпечував її енергією. У 1987 році мав відбутися навіть його запуск. Прототип космічного винищувача з лазерною гарматою побудували і приготували до запуску, на старті стояла ракета «Енергія» з 80-тонним апаратом «Скіф-Д». Але сталося так, що саме в цей час на Байконур приїхав керівник СРСР Михайло Горбачов. І через його «далекоглядні» погляди проект виявився нереалізованим.

До речі, в історії Радянського Союзу є і масові зразки озброєння, у складі яких застосовувалися лазерні пристрої. Наприклад, лазерний комплекс дистанційної хімічної розвідки «Даль», який НВО «Астрофізика» здало на озброєння у 1988 році. У ньому в якості носія було використано шасі МТ-ЛБу. На башті змонтували зондувальний лазер і два прийомних канали, що дозволяли в реальному часі спостерігати утворення хмар отруйних речовин, не входячи з ними в «безпосередній контакт». Апаратура здатна визначати дальність до хмари аерозолі, його розміри і глибину, висоту над землею поверхнею та координати епіцентру. Спектроскопія розсіяння дозволяла визначити тип отруйної речовини. Крім того, «Даль» оснащувався іншими приладами дистанційної радіаційної розвідки і контролю, а управління хімічною розвідкою велося з єдиного пульта, сполученого з бортовою ЕОМ. Цей комплекс нині перебуває на озброєнні російської армії.

А в цей час у світі...

Сьогодні російський оборонно-промисловий комплекс на замовлення Міноборони знову повернувся до розробки бойових лазерів.

Видання «Известия» оприлюднило інформацію, що у 2013 році одразу три підприємства ОПК отримали технічні завдання на створення лазерних установок, здатних знищувати літаки, супутники і балістичні ракети. Зокрема, Таганрозький авіаційний науково-технічний концерн імені Г.М. Берієва (ТАНТК) приступив до модернізації літаючої лабораторії А-60 на базі транспортного літака Іл-76. Раніше за її допомогою проводилися експерименти щодо засліплення оптичних головок самонаведення ракет противника, але дослідження були призупинені через відсутність фінансування. Планується, що сама установка отримає більш потужний лазер, а літаюча лабораторія пройде повну модернізацію.

Сполучені Штати Америки також намагаються три-

Таганрозький авіаційний науково-технічний концерн імені Берієва приступив до модернізації літаючої лабораторії А-60 на базі транспортного літака Іл-76.

мати лідерство у питаннях оснащення своїх збройних сил лазерною зброєю. Згідно з доповіддю Дослідницької служби Конгресу, уже через кілька років з'явиться перше лазерне високоенергетичне озброєння, придатне для бойового застосування. Незабаром нові лазерні гармати знищуватимуть ракети, літальні апарати і маломірні судна на відстані 1,5-2 км. За десять років відбудеться збільшення радіусу ураження до 15-20 км. Усе це звучить досить заманливо, однак сучасним кораблям буде просто не під силу забезпечити лазерні випромінювачі великої потужності необхідною кількістю електроенергії.

Що стосується військової авіації, то американське агентство передових розробок «DARPA» підписало з компанією «Lockheed Martin» контракт на 9,5 млн дол. на розробку оборонної лазерної системи для літаків. У рамках зазначеного проекту, який має назву «Aero-Adaptive/Aero-Optic Beam Control» (ABC), планується отримати на озброєння високоенергетичні лазери для захисту бойової та транспортної авіації від ворожих літаків і ракет, що атакують із задньої півсфери. У процесі цієї роботи планується розробити прототип турелі, оптичної системи, провести випробування в аеродинамічній трубі і встановити прототип оборонного лазера на борту літака. Очікується, що лазерна турель для захисту літака від атак із задньої півсфери значно підвищить живучість військової авіації.

Планується, що вже у 2014 році на озброєння американських ВМС будуть поставлені «лазерні гармати», призначені для знищення ворожих цілей: безпілотних літальних апаратів, катерів тощо. Мова йде про зброю, яка може бути застосована як для створення перешкод у роботі оптико-електронних приладів, так і для безпосереднього фізичного знищення цілі. Наприклад, лазерна гармата спроможна вивести з ладу спостережну апаратуру, не знищуючи літальний апарат. При цьому хвилювання моря не впливає на точність наведення, бо завдяки приладам стабілізації гармата може утримувати ціль. Американські військові оприлюднили відео-репортаж, на якому лазерна гармата «LaWS» при випробуваннях знищує БПЛА. На записі видно, як той спалахує і всього за пару секунд перетворюється на факел з одночасним руйнуванням.

Хоча слід зазначити, що розробники ще не вийшли на такий рівень зброї, яка у серійному варіанті спро-

можна знищувати ракети або інші аналогічні швидкісні цілі противника. Іншим обмеженням її застосування є погодні умови, що здатні понизити потужність випромінювання, – густа хмарність, туман тощо.

За інформацією командувача морськими операціями ВМС США адмірала Д. Грінхерта, перша така система вартістю орієнтовно в 40 млн дол. буде встановлена на борту корабля «Понс». У серпні-вересні 2012 року лазерна гармата під час випробувань змогла вразити три БПЛА. Згодом вона використовувалася для ураження катерів-мішеней. Всього в ході випробувань зазначена система змогла знищити всі 12 цілей, в якості яких були безпілотні літальні апарати і невеликі катери. Гармата здатна фактично «пропалювати діри» у корпусі морської або повітряної цілі, а також виводити з ладу оптико-електронні й інші при-

лади. Вважається, що така зброя буде дуже ефективною для запобігання нападів невеликих суден на кораблі ВМС США.

Інший фахівець – віце-адмірал М. Клундер, який є керівником проектів дослідницьких робіт для флоту, оприлюднив інформацію, що вартість пострілу лазерної гармати – біля одного долара, тоді як ураження аналогічної цілі керованою ракетою може обходитися у сотні тисяч доларів.

Не відстають від військових моряків і на сухопутному «фронті». ЗМІ повідомляють, що американські компанії «DRS Technologies» та «Lockheed Martin» приєдналися до програми DARPA LRT, спрямованої на розробку нових технологій лазерного радара (лідара). Відповідно «Lockheed Martin» і «DRS Technologies» отримали по 4,4 і 3,2 млн дол. на створення лазерного радара – випромінювача з можливістю зміни параметрів сигналу і відповідного детектора. Зазначимо, що раніше 3,1 млн дол. на подібні розробки отримала лабораторія «Princeton Lightwave».

Інженери «DRS» розроблять масив лавинних фотодіодів, які стануть основою детектора нового лідара. Їхні партнери з компанії «Lockheed Martin» створять дворежимний високоефективний лазерний випромінювач, що буде вбудований в єдиний комплекс з детектором. У свою чергу, дослідники з «Princeton Lightwave» працюватимуть над технологіями лазерного передавача, генеруючого змінні імпульси з високочастотною модуляцією. Зауважимо, що всі компоненти лазерної установки мають працювати на безпечній для очей довжині хвилі.

Що стосується технології використання цієї системи, то лідар вимірює відстань до цілі за допомогою короткого лазерного імпульсу. По суті – це лазерний

У 2014 році на озброєння американських ВМС будуть поставлені «лазерні гармати», призначені для знищення ворожих цілей: безпілотних літальних апаратів, катерів тощо.

«фотоспалах», який за відбитими променями вибудовує зображення об'єкта. Перевагою лідара є висока роздільна здатність, швидке сканування і відносно невелике енергоспоживання. У деяких випадках лідар є більш вигідною і дешевою альтернативою радару, наприклад на невеликих БПЛА. Крім того, роботу лідара складніше виявити і придушити перешкодами.

Компанія «Lockheed Martin» недавно заявила, що провела нові успішні випробування прототипу мобільної лазерної системи зброї «ADAM» (Area Defense Anti-Munitions), здатної вражати такі цілі, як некеровані ракети. У березні і квітні 2013 року система знищила 8 малокаліберних ракет на дальності 1,5 км (0,9 милі).

Несильно відстають від США й інші держави світу. Над корабельною лазерною зброєю працюють також у Західній Європі, Ізраїлі та Китаї. У Франції компанії «Nexter» і «Thales» реалізують довгострокову програму створення променевих засобів ураження. На першому етапі твердотіла лазерна установка потужністю 10 кВт повинна виводити з ладу малорозмірні цілі на дальності до 5 км. На другому – лазер потужністю 100-150 кВт покликаний вражати ракети і катери противника на дистанції 5-10 км.

ВМФ США оголосив, що Система лазерної зброї (LaWS) встановлена на військовому кораблі USS Ponce. Цей десантний корабель буде включений до складу угруповання на Близькому Сході в 2014 році.

А до 2020 року передбачається створити 300-кіловатну установку і забезпечити її енергетичне підживлення на кораблях класів «есмінець» і «фрегат», щоб вони могли виконувати ударні й оборонні завдання на морі з використанням лазерної зброї в радіусі від 10 до 15 км.

Німецький підрозділ концерну «MBDA» нещодавно успішно завершив випробування лазерної гармати потужністю 40 кВт, призначеної для озброєння сухопутних військ і військово-морських сил. За кілька секунд вона пропалоє мінометний снаряд і сталеву пластину завтовшки 40 мм.

Є інформація, що до 2020 року в Ізраїлі з'явиться бойовий танк, який прийде на заміну танкам Merkava Mk 4, прийнятим на озброєння в 2003 році. За словами ізраїльського бригадного генерала Йігала Словіка, новий танк може отримати електромагнітну або лазерну гармату. Хоча ця сучасна зброя як для танків – дуже велика. У майбутньому габарити таких гармат можуть істотно зменшитися.

Туреччина також активно працює над створенням власної лазерної зброї для знешкодження військових кораблів і знищення безпілотних літальних апаратів. Зокрема, створенням лазерної зброї займається Рада науково-технічних досліджень Туреччини («TUBITAK»). Найближчим часом планується проектування двох моделей лазерної зброї, після чого буде обраний найбільш вдалий варіант для подальшого розвитку проекту.

ОПК Китаю також прагне займатися перспективними проектами. Ще у 80-х роках ХХ-го століття країна вела роботу над створенням перспективного озброєння, призначеного для ураження оптичних приладів та органів зору противника за допомогою лазерного випромінювання. Традиційно, що у Піднебесній більша частина інформації з цієї теми є закритою, але у вільний доступ періодично дещо потрапляє. Так, ЗМІ повідомили громадськості про лазерні «гвинтівки» та подібні їм системи, що раніше знаходилися на озброєнні деяких китайських силових підрозділів. За наявною інформацією, старі лазерні системи китайського виробництва підпадали під міжнародні конвенції і були заборонені. За офіційними даними, держава нібито відмовилася від використання вже створеної і перспективної лазерної зброї, дія якої суперечить конвенції ООН, що набрала чинності в 1995 році.

Зокрема, предметом заборони тоді став бойовий лазер ZM-87. Є відомості про приблизний час розробки цього типу зброї: він з'явився в самому кінці 80-х і протягом декількох років був таємницею. Вперше ZM-87 показали широкій громадськості лише на міжнародних виставках озброєння в 1995 році, тобто під час розробки і підписання міжнародних забороняючих документів. Вважається, що китайські вчені вирішили скористатися моментом і показати зброю, яку незабаром доведеться знищити. Система ZM-87 зовні була схожа на станковий кулемет. На верстаті-тринозі розміщувався основний блок з лазером і прицільними пристосуваннями. Також до складу комплексу входили акумулятори, виділені в окремий модуль. Існують посилення, що ZM-87 можна було підключати до електромереж бронетехніки або кораблів. Лазерний блок зброї важив близько 35 кг.

Лазер потужністю 15 міліватів у бойовому режимі видавав по 5 імпульсів на секунду. За наявними даними, такі характеристики дозволяли ZM-87 викликати у противника тимчасову втрату зору на відстані близько 10 км. На дистанціях близько 3–5 км (залежно від режиму роботи лазера) були можливі незворотні пошкодження сітківки ока.

Напрацювання, отримані в КНР при створенні ZM-87, не пропали. У середині 2000-х років почали з'являтися перші зображення нової розробки. Цього разу китайська оборонна промисловість створила лазерну зброю, придатну для використання без додаткових засобів. Нова «лазерна гвинтівка» виконана в компактному корпусі, форма якого нагадує стрілецьку зброю. Вже є відомості про прийняття нової «лазерної гвинтівки» на озброєння силових структур Китаю.

На теренах України

Слід зазначити, що Україна має безпосереднє відношення до створення та випробування лазерної зброї, у тому числі космічної спрямованості. Справа в тому, що перша морська експериментальна лазерна гармата зробила свій перший «постріл» саме у кримського берега, причому не для відпрацювання перспективної зброї ВМФ, а для космічних ударних комплексів. Причина дуже проста: випробувати космічну зброю на землі важко, оскільки це пов'язано зі стаціонарним енергопостачанням. А космічні системи передбачають повну автономність. Це й обумовило вибір судна у якості платформи для випробування майбутньої зброї «зоряних воєн».

Лазер космічного базування (SBL)

Дані лазери були створені спеціально для захисту території від наведення балістичних ракет з космосу. За словами розробників, дальність пострілу таких лазерних пристроїв досягає 5000 кілометрів.

Компанія «Lockheed Martin» недавно заявила, що провела нові успішні випробування прототипу мобільної лазерної системи зброї «ADAM», здатної вражати такі цілі, як некеровані ракети.

Для цього розробили проект 05961 переробки колишнього лісовоза «Восток-3» у носій лазерної зброї, що отримав назву «Діксон». Аби забезпечити енергопотреби лазерної установки, на додаток до наявних двигунів на «Діксоні» поставили три турбореактивні установки від літака Ту-154. Перший постріл був зроблений влітку 1980 року біля берегів Криму. Промінь досяг мішені на дистанції 4 км, але не спалив її, а тільки злегка підігрів. Коефіцієнт корисної дії склав лише 5%. Решту енергії променя поглинула морська вологість. Втім результати випробування визнали відмінними. Адже систему розробляли для космосу, де ніяких випарів немає. Дослідження системи продовжилися і була виконана бойова стрільба по радіокерованому катеру-мішені. На дальності 400 м лазер впевнено вразив ціль.

Тим часом у ВМФ СРСР на Чорноморському флоті з'явився свій «лазерний корабель». Його створення почалося ще до появи «Діксона». У 1976 році на севастопольський «Севморзавод» прибув середній десантний корабель СДК-20, побудований у 1963 році в Польщі для ВМФ СРСР за проектом 770Д. СДК водотоннажністю 704 т – перший у світі корабель, оснащений морською лазерною зброєю – комплексом «Аквілон» (так стародавні римляни називали холодний північно-східний вітер).

Почалося переобладнання СДК-20 у дослідницьке судно ОС-90 за проектом 10030 «Форос» розробки ЦКБ «Чорноморець». Попереду була радикальна переробка, оскільки розміщення лазерного пристрою масою близько 90 т виявилось непростим завданням. На перебудову колишнього «десантника» пішло майже 8 років. Нарешті у вересні 1984-го судно увійшло до Чорноморського флоту. А у жовтні того ж року на Феодосійському морському полігоні відбулися перші стрільби лазерним «Аквілоном». Установка взяла на супровід і збила своїм променем на малій висоті ракету-мішень. Випробування ще раз підтвердили, що

сильна вологість атмосфери над морем значно зменшує ККД променя. Ученим довелося чимало попрацювати, щоб знизити вплив цього негативного чинника.

Пізніше зменшену і спрощену версію «Аквілону» встановили на малий артилерійський корабель МАК-11 проекту 12081. Його лазерний випромінювач був призначений для виведення з ладу оптико-електронних засобів та ураження органів зору особового складу протидесантної оборони противника. Цю інформацію підтверджує презентація ФДУП «НВО Астрофізика», в якій зазначено, що у 1986 році «взято на спільне технічне обслуговування комплекс «Аквілон» – комплекс лазерної протидії оптико-електронним засобам, що входять до складу берегової оборони ймовірного противника». У якості платформи для розміщення «Аквілону» обрали «річкові танки» – артилерійські кораблі та катери. І лише на одному кораблі встигли встановити такий комплекс лазерної протидії.

Епоха перебудови і розвал Радянського Союзу закрили тему створення лазерної зброї в нашій країні. У 90-х роках минулого століття «Діксон» і ОС-90, що після розділу Чорноморського флоту дісталися Україні, були відправлені на злам. За даними ряду джерел, частина металу тоді ж була куплена Пентагоном. Американці виявилися справжніми поціновувачами потужних генераторів, особливих поворотних механізмів, холодильних установок великої потужності та іншого устаткування.

Зараз очевидно одне: масової появи по-справжньому потужних бойових лазерів на озброєнні армій у найближчі десятиліття чекати не варто. Але і припинення наукових робіт над створенням бойових лазерів – теж. Це означає, що нашим інженерам необхідно вести відповідні роботи як зі створення лазерних систем, так і з розробки комплексних систем захисту від них.

Тетяна САВЧЕНКО

СВЯТКОВІ ПРИЗИ НАЙК

Оголошений нашим журналом Всеукраїнський конкурс дитячого малюнку «Армія очима дітей», що тривав упродовж минулого року, викликав неабияку зацікавленість серед школярів і малярів. Вони надіслали понад 100 цікавих різнопланових і дуже талановитих творчих робіт. Всі учасники продемонстрували креативність, створили яскраві образи та, найголовніше, відобразили у малюнках своє бачення військової служби в лавах Збройних Сил України.

Організаційний комітет конкурсу і творчий колектив журналу «Військо України» щиро дякують вам, юні художники, за активну участь у конкурсі, а також батькам, вчителям та всім, хто підтримував і вболівав за Ваш талант!

Конкурсне журі відзначило майстерність та унікальність робіт молодих творців, адже у кожній з них залишилася часточка їхньої душі і серця.

Вітаємо всіх, хто брав участь у конкурсі! Призові місця і цінні подарунки на Новорічні та Різдвяні свята отримали конкурсанти, творчі роботи яких переконливо ввібрали в себе найкраще, найяскравіше дитяче бачення армійського життя!

Самородок Черкащини

Перше призове місце, а значить перемогу у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнку «Армія очима дітей» та цінний подарунок – планшет «Samsung» – здобула Анастасія Шаповал, учениця 9-го класу Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 22, вихованка гуртка «Верні-

саж» дитячо-юнацького клубу «Юність» міського багатопрофільного молодіжного центру.

Творча робота Анастасії була визнана найкращою у віковій групі 10-15 років. Юна майстриня вразила журі конкурсу незвичайною технікою виконання роботи – кольоровим піском. Вона зуміла відтворити у малюнку велич і могутність україн-

РАЩИМ ХУДОЖНИКАМ

ського війська, його святе покликання – збереження миру і спокою на нашій рідній землі.

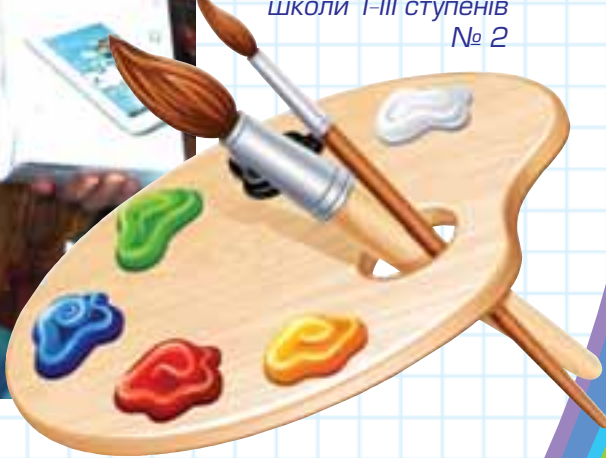
Анастасія Шаповал з 5 років – активна учасниця міських, обласних, всеукраїнських і міжнародних конкурсів. Дівчина виборола перше місце у I Міжнародному литовсько-українському конкурсі малюнків, плакатів і фотографій «Дружать діти на планеті».

Анастасія не раз брала участь у Всеукраїнському гуманітарному конкурсі дитячої творчості «Космічні фантазії» та перемогла у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнку «Я хочу жити в якісному світі». Додаючи чергову перемогу до скарбниці

власних успіхів, юна художниця впевнена, що не зупиниться на досягнутому, адже мріє про серйозні роботи не лише на картоні, а й на професійному полотні.

Перемогу у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнку «Армія очима дітей» та цінний подарунок – планшет «Samsung» – здобула Анастасія Шаповал, учениця 9-го класу Черкаської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 2

Друге місце посіла п'ятнадцятирічна харків'янка Вікторія Суворова.

Третє місце – тринадцятирічний Богдан Солдатенко, мешканець селища міського типу Борова.

Харківщина квітне талантами

Серед учасників конкурсу переможні позиції зайняли таланти з Харківщини. Друге місце посіла п'ятнадцятирічна харків'янка Вікторія Суворова, за що отримала планшет «Samsung». А третє місце та книгу «Ен-

циклопедія зброї» – тринадцятирічний Богдан Солдатенко, мешканець селища міського типу Борова.

Грамоти та цінні подарунки їм вручив тимчасово виконуючий обов'язки військового комісара Харківського обласного військкомату полковник Олександр Біда й офіцери Регіонального медіа-центру Міністерства оборони України.

Зіронька Львівщини

У номінації «Яскраве бачення» не менш яскраво за назву про себе заявила дев'ятирічна мешканка міста Новояворівська, що на Львівщині, Софія Когут. Диплом та призовий конструктор «LEGO» їй вручили Дід Мороз та Снігуронька.

Багатодітна родина Софійки жодним чином не належить до військового середовища, однак тут змалечку виховують бути патріотами Батьківщини.

Нині дівчинка впевнена, що перемога у Всеукраїнському образотворчому конкурсі заохотить не лише її до подальшого розвитку, а й надихне на участь у подібних проектах її братика та сестричок.

«Яскраве бачення»

ВІЙСЬКО ОБ'ЄДНУЄ ЮНІ СЕРЦЯ!

Кримські перлини

Школярі Володимир та Валентина Семенови з кримського міста Армянськ стали переможцями в номінації «Армія – твоє коло друзів».

Діти – постійні учасники різноманітних конкурсів. Одинадцятирічна Валентина кілька разів впевнено вигравала у міжнародних конкурсах дитячої творчості: творчий екологічний конкурс у місті Брест «Жеребенюк», конкурс «Весна-красна» у місті Хельсинки тощо. За свої досягнення, у якості заохочення, неодноразово їздила до дитячих таборів відпочинку на теренах України та за кордоном. А її семирічний брат Володимир поки що, як кажуть, набирається фаху, але й він уже є лауреатом деяких дитячих конкурсів.

«Армія – твоє коло друзів»

Чим більше малюнків, тим більше подарунків

У номінації «Яскраве бачення» перемога посміхнулася і найменшим учасникам конкурсу у віці до шести років. Це дошкільнята навчального закладу «Пізнайко» селища міського типу Володарка, що на Київщині. Малеча отримала конструктор «LEGO».

А володарями спеціальної премії «Приз симпатій Центрального друкованого органу Міністерства оборони України журналу «Військо України» з оформленням передплати видання на I півріччя 2014 року стали учні Навчально-виховного комплексу «Чаплинська школа-гімназія» селища міського типу Чаплинка Херсонської області та Тернопільської загальноосвітньої школи № 23.

Олександр БІРЧЕНКО

• ДИВИМОСЯ

2014 рік обіцяє бути динамічним та яскравим! Кіноманів очікує багато видовищних нових історій, ремейків та сиквелів. Як і в минулому році, популярними у кіносвіті будуть герої «Marvel»: «Новий спайдермен. Висока напруга», «Люди Ікс: Дні минулого майбутнього», «Перший месник: Друга війна».

А ще на нас очікують нові зустрічі зі старими знайомими у нових інтерпретаціях («Годзіла», «Робокоп») та у продовженнях улюблених історій («Тупий та ще тупіший-2» з неперевершеним Джимом Керрі, «Місто гріхів-2», «Оселя зла-6», «Нестримні-3»). Характерним також для кіноновинок цього року стане переосмислення міфологічних, біблійних та історичних сюжетів («Ной», «Син Божий», «Помпеї», «Тесей», «300 спартанців: Розквіт імперії»).

Технології та уява кінотворців не стоять на місці, тому в 2014 році приготуйтеся до справжнього калейдоскопу реалістичної фантастики й фентезі («Я, Франкенштейн», «Розквіт планети мавп», «Прометей-2», «Трансформери 4», «Хобіт: Туди і назад») та моторошних фільмів жаху («Паранормальне явище: Фатальна мітка», «Пришестя Диявола»).

«47 ронінів»

1 січня 2014 року, США, фентезійний бойовик

Незважаючи на те, що світова прем'єра фільму відбулася ще в грудні 2013 року, на великих українських екранах він з'явився в перший день нового 2014 року.

В центрі сюжету — історія про 47 мужніх воїнів — ронінів — декласованих самураїв, які не змогли врятувати свого володаря від смерті. Приречені на безслав'я, вони вирішують зробити все можливе для того, щоб помститися за загибель сюзерена та кров'ю змити свою ганьбу. Магічний світ міфічної Японії, населений чудернацькими істотами, виписаний непогано, а тема воїнської честі та гідності розкрита дуже гарно.

«Геракл: Початок легенди»

23 січня 2014 року, США, пригодницький бойовик

Міфи давньої Греції вже не вперше потрапляють під приціл голлівудських відеокамер.

Цього разу на нас очікує історія сильного та прекрасного юнака, сина грізного бога Зевса, — Геракла. Хлопцю судилося стати наймогутнішим воїном та найвеличнішим правителем своєї країни. Але поки що на його шляху лише важкі та смертельні випробування: кентаври та гіганти, хитрощі богинь долі, двобій з могутнім сином бога війни, завоювання прихильності принцеси Криту. Творці кінострічки обіцяють напружений та динамічний сюжет і якісні спецефекти.

«Мисливці за скарбами»

13 лютого 2014 року, США, Германия, військово-історичний бойовик, драма

Джордж Клуні — співатор сценарію, режисер, продюсер та виконавець однієї з головних ролей, спробував створити захопливу історію про найбільше пограбування в історії мистецтва.

Під час Другої світової війни команда мистецтвознавців і зберігачів музейних цінностей об'єднуються для того, щоб врятувати твори мистецтва, які викрали нацисти. І їм варто поспішати, бо безцінні предмети з культурної спадщини людства дуже скоро будуть знищені.

Крім цікавого сюжету, фільм привабливий ще й зірковим акторським складом: Мет Деймон, Біл Мюррей, Кейт Бланшет, Джон Гудман тощо.

«300 спартанців: Розквіт імперії»

7 березня 2014 рік, США, військовий бойовик, драма

Після загибелі хоробрих спартанців, історія завоювань перської армії на чолі з Ксерксом не закінчилась. Тепер могутній завойовник вирушив до великих грецьких міст, де перешкодою на його шляху стане флот Афін, очолюваний Фемістоклом.

Автори фільму роблять ставку на видовищні та масштабні батальні сцени, фантастичні поединки та атмосферні декорації і костюми.

«Ной»

27 березня 2014 року, США, фентезійно-пригодницька драма

Біблейні сюжети — хороше підґрунтя для створення касових фільмів, вважають творці кінострічки.

Головний герой, Ной, у виконанні Рассела Кроу — відлюдкуватий дивак, який страждає від апокаліптичних видінь страшного та дуже близького майбутнього. Зіткнувшись з недовірою та насмішками оточуючих, він вирішує зробити все можливе для порятунку своєї родини.

Режисери фільму по-голівудськи переграли біблійні мотиви, створивши на їх основі пригодницьке фентезі з масштабними та дорогими спецэффектами.

«Зверхність»

17 квітня 2014 року, США, Китай, фантастичний бойовик, трилер

Дуже високий рейтинг очікування має ця інтригуюча акторська кіноробота улюбленця публіки — Джонні Депа.

За сюжетом, головний герой — геніальний комп'ютерний вчений — намагається створити машину, яка думала б як людина. За непередбачуваною низкою трагічних обставин, все це закінчується тим, що вчений сам перетворюється на могутній кібер-розум, який отримує безмежну владу над усім світом.

«Годзіла»

15 травня 2014 року, США, Японія, фантастичний бойовик, трилер

«Усі фільми вже знято», — реагують кожного разу на черговий ремейк кінокритики. Можливо, у творців кіно й скінчилися сюжети, але технічні та фінансові можливості лише зростають. Навіть якщо кінострічка не буде вражати новими або цікавими сюжетними знахідками — реалістичність та майстерність виконання видовища неодмінно повинна привести глядача до 3D кінозалу. Очікуємо якісний фільм-катастрофу з неперевершеними Брайеном Кренстоном (зірка серіалу «Breaking Bad») та Елізабет Олсен.

«Грань майбутнього»

29 травня 2014 року, США, фантастичний бойовик

Наше недалеке та невеселе майбутнє: таємнича й нездоланна інопланетна раса безжалюбно та методично знищує населення Землі. Всі земні армії об'єднують зусилля в останньому двобої перемогти орди інопланетних завойовників. Головний герой, Біл Кейдж (Том Круз), не маючи потрібних бойових навичок та військового досвіду, в перший же день гине, прихопши з собою на той світ і прибульця. Але стається диво: прямий фізичний контакт з інопланетянином створює часову петлю — і головний герой змушений постійно проживати свій перший день на полі бою. Пліч-о-пліч з чарівною войовничою професіоналкою зі спецназу, він все глибше занурюється у таємницю раси чужинців, намагаючись знайти їхнє вразливе місце та врятувати Землю.

«Планета мавп: Революція»

17 липня 2014 року, США, фантастичний бойовик, трилер

Дія фільму відбувається через 15 років після подій, зображених у сівеллі «Повстання планети мавп». Люди переховуються та намагаються вижити будь-якою ціною, залишивши проблему порятунку людства вченим. Навколо лютує чума, яка викосила більшість населення планети. А тим часом Цезар намагається втримати та посилити своє володарювання над спільнотою розумних мавп. Для тих, кому не сила дочекатись кінострічки, радимо почитати роман французького письменника Пера Булля «Планета мавп» за мотивами якого режисер Мет Рівз і зняв цей фільм.

«Той, хто біжить у лабіринті»

18 вересня 2014 року, США, фантастичний трилер, детектив

«Той, хто біжить у лабіринті» — довгоочікувана екранізація популярної молодіжної однойменної антиутопії Джеймса Дашнера (2009 рік). Це історія підлітка, який потрапив у пастку-лабіринт, де заточені більше п'ятдесяти інших його однолітків.

Ніхто не пам'ятає, яким чином тут опинився, але вибратися з хитросплетіння лабіринту неможливо — його конструкція змінюється кожного дня, а після заходу сонця жахливі чудовиська вбивають кожного, хто не сховався. Та одного дня все змінюється: променем надії для ув'язнених стає раптова поява дівчини на ім'я Тереза. Хоч вона й у комі, але у її долоні вони знаходять папірець-послання, який обіцяє звільнення з тенет лабіринту.

29 січня 1918 року відбулася надзвичайно трагічна подія в українській історії – бій під Крутами. Уряд УНР, опинившись без війська, кинув на протистояння з більшовицькою армією, що йшла на Київ, кілька сотень погано озброєних українських студентів і гімназистів. Майже всі вони полягли у нерівному бою...

За честь нації

Ще зовсім молоду Українську народну республіку боронили чотири сотні молодих людей Першої української юнацької (юнкерської) військової школи імені Богдана Хмельницького, 20 старшин і Перша Студентська сотня Січових Стрільців (приблизно 115-130 осіб), воїнами якої були студенти Університету святого Володимира, Українського народного університету, учні Другої української гімназії імені Кирило-Мефодіївського братства та інших середніх шкіл Києва. На них наступав загін Михайла Муравйова, який складався переважно з московських і петроградських червоногвардійців та матросів Балтійського флоту та мав чисельність, за різними джерелами, від чотирьох до шести тисяч штиків. Битва тривала близько 5 годин і закінчилася поразкою оборонців УНР. Протистояння біля Крут набуло особливого значення завдяки героїзму української молоді. Під час поховання юнаків на Аскольдовій горі в Києві Президент УНР Михайло Грушевський назвав їх героями, які загинули в нерівній боротьбі, а Павло Тичина присвятив їм вірш.

«Пам'яті тридцяти»

**На Аскольдовій могилі
Поховали їх –
Тридцять мучнів-українців,
Славних молодих...
На Аскольдовій могилі
Український цвіт! –
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятися
Зрадника рука?
Квітне сонце, – грає вітер
І Дніпро-ріка...
На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.**

Павло ТИЧИНА

Довгі роки радянської доби історія битви або замовчувалась, або обростала міфами і вигадками як в закордонній, так і у вітчизняній історіографії. І лише з постановою незалежної України ми взнали правду про героїв Крут, а в 2006 році на місці битви було встановлено пам'ятник молодим героям. Проте це було потім, а в той час...

...Із проголошенням незалежності Центральною Радою УНР 7 листопада 1917 року Україна знаходилася у фактичному стані війни з більшовицькою Росією. 12 грудня 1917 року Всеукраїнський з'їзд Рад у Харкові проголосив Україну радянською республікою. Тож близько 30 тисяч більшовицьких загонів виступили у похід на державу.

Єдиною надією та опорою Центральної Ради була патріотично налаштована студентська молодь Києва. Тому захист столиці ліг на її плечі.

У київських газетах з'явилося звернення «До українського студентства»: «Прийшов грізний час для нашої Батьківщини... Українська фракція центру Університету св. Володимира кличе студентів-українців усіх вищих шкіл негайно прийти на підмогу своєму краю і народові, одностайно ставши під прапор борців за волю України проти напасників, які хочуть придушити все, що здобуто нами довгою, тяжкою героїчною працею. Треба за

всяку ціну спинити той похід, який може призвести Україну до страшної руйни і довговічного занепаду...»

Всупереч радянським джерелам, вступ молоді до куреня був винятково добровільний. Патріотичний заклик був почутий ними. Прийшли не лише студенти, але й учні старших класів гімназій. У такий спосіб вдалося зібрати дві сотні, на чолі яких стали студенти Українського народного університету. Старшиною (сотником) був такий же студент Андрій Омельченко.

Бахмач, Крути... Відбувся жорстокий бій. «Краса та гордість більшовицької революції» – матроси – скреготали зубами від люті. Їх виводив з рівноваги опір горстки молоді, яка віддаючи життя, посміла перекрити дорогу цілій армії! Один із більшовицьких командирів Єгор Попов втратив рівновагу, коли дізнався, що втратив склади не менше 300 чоловік. Він наказав ліквідувати полонених. Із 27 студентів спочатку знущалися, а потім розстріляли. Учень 7-го класу Пипський перед розстрілом перший почав співати «Ще не вмерла Україна», вмить до нього приєдналися всі інші студенти. Після розстрілу місцевим жителям деякий час забороняли ховати тіла померлих.

Крути не стали річницею поминок, а стали джерелом натхнення на шляху до волі, символом патріотизму і жертвності у боротьбі за незалежну Україну. У цьому контексті варто згадати слова українського публіциста Йосипа Зінкевича: «Мають греки Фермопіли, мають іспанці Альказар. Але чи можна їх рівняти до Крутів? У них – самовіддана смерть вишколеного вояка, дозрілої людини, яка йшла у бій за наказом. У нас – смерть юнака, ще дитини, яка ледве могла держати у руках кріс; смерть юнака, який умирав добровільно і свідомо, щоби рятувати честь нації і першим ставити перепону більшовизмові».

Руслан ТКАЧУК

XI Міжнародна спеціалізована виставка

ЗБРОЯ та БЕЗПЕКА

ОРГАНІЗАТОРИ:
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР

СПІВОРГАНІЗАТОР:
ЗАТ ОВК "БІЗОН", Росія

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПАРТНЕР:
ТОВ "ТАКТИЧНІ СИСТЕМИ"

ЗА ПІДТРИМКИ:
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЕКСПОРТНОГО
КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ

24–27
вересня 2014 р.

Генеральний
медіа-партнер:

Генеральний
інтернет-партнер:

Технічний
партнер:

**МІЖНАРОДНИЙ
ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР**

Україна, м. Київ, Броварський пр-т, 15

М "Лівобережна"

+38 044 201-11-63

zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua,

www.tech-expo.com.ua

**Читати – щоб знати,
знати – щоб перемогати**

ВІЙСЬКО УКРАЇНИ

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59

mail: viysko2012@ukr.net
Електронна версія: www.vu.mil.gov.ua